

Budget 2018

och flerårsplaner 2019–2020

Göteborgs Stad

Innehållsförteckning

Göteborg – en stad med utmaningar	6
En kunskapsstad med ambitioner	10
Medmänsklighet i social omsorg	18
Ett sammanhållet och tryggt Göteborg	22
Äldreomsorg för ett värdigt liv	28
Vägen till en hållbar stad	33
Fler behöver jobba i Göteborg	37
Kultur i en modern stad	43
Förening och fritid i en aktiv stad	46
Stadsutveckling i en växande stad	48
Attraktiv arbetsplats	56
Ekonomisk tillväxt utvecklar välfärden	60
Utmaningar och strategiska mål	65
Ekonomisk sammanställning 2018–2020	69

GÖTEBORG

– en stad med utmaningar

Göteborg är på många sätt en fantastisk stad. Samtidigt är Göteborg en stad med många utmaningar. Det är utmaningar som kräver nya politiska svar och idéer.

Göteborg ska vara en sammanhållen stad där alla invånare kan känna delaktighet, framtidstro och frihet. Vi är alla olika, men har lika värde. Alla ska ha lika rättigheter, villkor, möjligheter och makt att själva kunna forma sina liv. Mänskliga rättigheter och demokratiska värden är grundläggande för ett välmående, öppet och rättssäkert samhälle.

I Göteborg ska det råda nolltolerans mot diskriminering. Arbetet för jämställdhet mellan pojkar och flickor, kvinnor och män, ska vara aktivt i alla delar av stadens verksamheter. Det ska råda nolltolerans mot hedersförtryck och våld i nära relationer. Alla ska ha frihet att välja hur och med vem man vill leva.

Vi vill ge varje enskild människa större möjligheter att förverkliga sitt eget liv, utifrån sina förutsättningar och drömmar.

Som människor har vi ett gemensamt ansvar att skydda den enskildes fri- och rättigheter. Vi måste stå upp för frihet, öppenhet och respekt, mot tvång, inskränkthet och intolerans. I Göteborg ska man både få tillhöra och tillföra. Det är så vi bygger en stad, ett Göteborg.

En skola med fokus på kunskap och studiero

Kunskap är en enskild människas viktigaste redskap för att växa. Utbildning bryter barriärer och öppnar nya vägar. Varje barn som växer upp i Göteborg ska ha chans att utvecklas och välja sin väg i livet. Därför måste förskolan och skolan vara likvärdig oavsett var man bor eller vilken skola man valt. Alla elever ska mötas av höga och positiva kunskapskrav.

Vi har tagit initiativ till och varit pådrivande för att skolväsendet ska lyftas bort från stadsdelarna och nu ska den reformen genomföras. Det är vi väldigt stolta över. Men det är bara början. Dessvärre har skolan i Göteborg prioriterats bort under flera år. Kunskapsresultaten måste lyftas, studieron förbättras och skolan ges en nystart.

En välfärd med kvalitet och valfrihet

Vi tror på valfrihet. Valfrihet i välfärden stärker den enskildes makt och ska tillämpas på alla områden där så är möjligt. En mångfald av utförare och driftsformer ökar valmöjligheterna för individen och ger en bredare arbetsmarknad. Vi säger nej till förslag som inskränker valfriheten genom förslag på vinstbegränsningar och återkommunalisering av välfungerande verksamheter.

Införandet av valfrihet inom hemtjänsten och daglig verksamhet är viktiga segrar för att öka den enskildes frihet i Göteborg. Det är två viktiga steg, men fler frihetsreformer ska genomföras under kommande år. Ökad konkurrens leder till ökad kvalitet, vilket ger göteborgarna en bättre välfärd.

Göteborg ska vara en trygg stad

Brottslighet, försäljning av droger och skottlossningar på öppen gata bidrar till minskad trygghet, vilket äventyrar hela samhällskontraktet. Det behövs fler poliser på gator och torg i Göteborg tillsammans med kraftfulla förebyggande insatser, där inte minst civilsamhället spelar en avgörande roll. Kampen mot den organiserade brottsligheten måste intensifieras och tryggheten i det offentliga rummet måste öka.

Göteborg behöver tillväxt

Sveriges och Göteborgs välstånd byggs av företagsamma människor. Goda villkor för företag och företagare skapar tillväxt och fler jobb, vilket i sin tur säkrar den generella välfärden. Politiker skapar inte jobb, men ska underlätta för företagare att göra det. Företags- och näringslivsfrågorna har under alltför många år kommit i skymundan. Rödgröna politikernas negativa attityder till företag och företagare har i allra högsta grad bidragit till att företagsklimatet upplevs som allt sämre.

Göteborg ska vara en stad där nya idéer och innovationer växer fram. Staden ska vara attraktiv för entreprenörer och företagare som vill starta och utveckla företag. För redan etablerade företag ska det finnas tillgång till kompetens, lokaler och kontor. Lika viktigt är att säkerställa goda kommunikationer såväl inom staden, som till övriga landet och vår omvärld.

Historiskt har socialdemokratiska regeringar valt att prioritera andra städers och regioners infrastruktur. Västsvenska paketet är en grundbult i den västsvenska infrastrukturen för många år framåt. Men fler statliga infrastruktur-satsningar behövs i Göteborg.

Utanförskapet ska bekämpas

Alla göteborgare, nya som gamla, ska utifrån sina förutsättningar ta ansvar för sin egen försörjning och ta del av sina rättigheter och skyldigheter. Att stå utanför arbetsmarknaden under lång tid är förödande för individen och innebär betydande samhällsekonomiska förluster. Samtidigt som Sverige befinner sig i en högkonjunktur förvärras utanförskapet.

Krig, förtryck och konflikter runt om i världen har gjort att fler människor än tidigare sökt sig till Sverige för skydd. Hittills har det tagit alldeles för lång tid från beslut om uppehållstillstånd till etablering på arbetsmarknaden, vilket är grunden för att bygga sin framtid.

Utanförskapet i Göteborg måste brytas. Fler måste gå ifrån passivt bidragsberoende till jobb och egen försörjning. Arbetsmarknaden omgärdas i dag av höga murar. Det drabbar inte minst dem som står längst bort från arbetsmarknaden – unga, personer med funktionsnedsättning, personer som är nya i Sverige, liksom äldre. Drivkrafterna för arbete måste öka, liksom samhällets insatser för alla som i dag står utan jobb.

Utgångspunkten för den lokala arbetsmarknadspolitiken är att alla som kan bidra, också ska ges möjlighet att göra det. Utmaningen med att bryta utanförskapet måste genomsyra stadens alla verksamheter, det är inte en fråga för enskilda stadsdelar eller bostadsbolag. Det kräver satsningar på jobb, goda språkkunskaper, utbildning och bostäder.

En växande storstad

Att människor väljer att bo i Göteborg är positivt. I en växande stad, som ska fungera bra för människor i alla åldrar och med olika livsstilar, krävs det att vi skapar förutsättningar för att alla själva ska kunna utforma sina liv från förskolan till äldreboendet.

Göteborg ska vara en tät, hållbar och levande stad dit människor söker sig. Att ha makt över det egna boendet är viktigt för den enskildes livsmöjligheter. I dag har Göteborg en omfattande bostadsbrist. Det behövs ett tillskott av bostäder som ökar mångfalden och knyter ihop staden. Därför behöver det byggas fler bostads- och hyresrätter tillsammans med småhus, studentboenden och boenden för äldre. När staden växer måste även den kommunala servicen byggas ut i samma takt.

En ansvarsfull ekonomisk politik

Göteborgsregionen är ett av landets viktigaste tillväxtområden. Att stärka vår konkurrenskraft är av avgörande vikt för välfärden. När nya företag startar och nya jobb skapas ger det resurser att satsa på skola, äldreomsorg och sjukvård. Om ekonomin stannar upp, stannar också välfärden.

I dag har göteborgarna högst skattetryck av storstadsinvånarna, men kvaliteten i välfärden ligger i botten. Samtidigt håller den kommunala ekonomin på att urgröpas. Under många år har utgifterna tillåtits öka snabbare än intäkterna. Kostnadsutvecklingen måste dämpas. Det är hög tid att ta ansvar för ekonomin och säkerställa att göteborgarna får valuta för skatten och garanteras den välfärd de betalat för.

Stadens organisation måste bli effektivare och det kommunala uppdraget och välfärden ska stå i fokus. Kommunen är till för invånarna, inte tvärtom. Därför måste den ekonomiska politiken läggas om. Det är även viktigt att säkerställa en god personalpolitik och en bättre arbetsmiljö för stadens personal.

Utmaningar, mål och fokusområden

De övergripande utmaningarna baseras på hur staden ser ut i dag och förutsätter att vi som bor och verkar här på olika sätt förhåller oss till dem. Utifrån utmaningarna sätter vi strategiska mål, hur vi på lång sikt vill bemöta de utmaningar vi ser. De strategiska målen har brutits ned i prioriterade mål som berörda nämnder och styrelser har att förhålla sig till.

För att tydliggöra de prioriterade målen finns också fokusområden som sedan följs upp. Göteborgs utmaningar, strategiska mål, prioriterade mål och fokusområden listas i tabellverket sist i budgeten.

I budgethandlingen beskriver vi inom olika fokusområden, som också kan beskrivas som det kommunala kärnuppdraget, hur vi vill att staden utvecklas. Allt syftar till att nå våra strategiska mål, för att kunna möta de utmaningar vi ser i Göteborg. Några fokusområden går dock igenom alla andra områden. Det handlar exempelvis om alla människors lika värde, jämställdhet, mångfald, öppenhet och valfrihet.

Utmaningarna är till för att mötas, det gör vi tillsammans.

Jonas Ransgård (M) Helene Odenjung (L) David Lega (KD)

En kunskapsstad med ambitioner

En stad med höga ambitioner måste ha ett utbildningsväsende i världsklass, från förskola till högre utbildning och forskning. Kunskap och bildning ger människor makt att själva forma sina liv men är också en förutsättning för att komma i arbete. Göteborg behöver en nystart för att kunna bli en kunskapsstad. Redan från förskolan ska utbildningen stimulera barns lärande och utveckling för fortsatt skolgång.

Utbildningen i grundskolan ska ge alla elever de kunskaper och färdigheter de behöver för att delta i samhällslivet och i fortsatt utbildning. Gymnasieskolan ska förbereda för högre studier eller vägar ut i jobb. Särskilt stöd ska ges till elever som har svårigheter i skolarbetet. Alla elever ska utifrån sina förutsättningar utmanas att nå längre.

Nystart för kunskapsstaden Göteborg

Stadsdelsnämnderna har misslyckats med uppdraget som skolnämnder. Det är därför ansvaret för förskolan, förskoleklass, grundskola, grundsärskola samt fritidshem ska lyftas från stadsdelarna och samlas i två nya nämnder; Förskolenämnden och Grundskolenämnden. Reformen genomförs vid halvårsskiftet 2018. Resurser avsätts i budgeten för genomförandet.

Ett aktivt skolval ska införas. Staden ska tillhandahålla tillgänglig information om samtliga förskolor och skolor.

I dag finns en stor målträngsel i utbildningssektorn. Förskolenämnden och Grundskolenämnden ska säkerställa att läroplan och skollag, det statliga uppdraget, följs i verksamheten. Kommunfullmäktige ska inte sätta upp några egna mål men ska som huvudman säkerställa att ansvariga nämnder får rätt förutsättningar för att klara det nationella uppdraget.

Det är viktigt att utveckla och säkerställa ett kollegialt lärande och samarbetskultur baserat på forskning, beprövad erfarenhet och omvärldsbevakning inom hela skolväsendet. Ansvariga nämnder får i uppdrag att säkerställa att förskole- och skolutredningens förstärkningsområden implementeras.

Center för skolutveckling (CfS) ska vara en resurs för alla skolor i Göteborg, oavsett huvudman, när det gäller forskning och utveckling, specialpedagogik, kompetensutveckling och annat som kan gynna alla elever i Göteborg.

Förskolans och skolans resurser öronmärks

Under lång tid har stadsdelarna haft olika modeller för att fördela förskolans och grundskolans resurser, med olika grader av kvalitet, vilket inte har

skapat förutsättningar för en likvärdig pedagogisk verksamhet. Alla barn och elever har olika behov och förutsättningar men har samma rätt att nå sin fulla potential. Därför ska en ny central modell införas för att fördela förskolans och skolans resurser.

En tydlig och transparent fördelning av resurser skapar bättre förutsättningar för förskolans och skolans pedagogiska ledare att styra och leda sin verksamhet. Den nya modellen bygger på en öronmärkning av ett garanterat grundbelopp där resurser för insatser för barn i behov av särskilt stöd ingår. Detta kompletteras med en modell av socioekonomiskt tilläggsanslag och med tilläggsbelopp för barn i behov av omfattande särskilt stöd.

Syftet med det socioekonomiska tilläggsanslaget är att fördela de ekonomiska resurserna på ett sådant sätt att skolorna ges resurser i förhållande till de förutsättningar de har. Modellen behöver både innehålla faktorer på individnivå och på gruppnivå. Särskilt fokus ska läggas på invandringsår och vårdnadshavarnas utbildningsnivå.

De interimistiska nämnderna får i uppdrag att utreda och förbereda ett införande av den nya modellen, där en så stor del som möjligt av förskole-/skolpengen går direkt till den förskola eller skola som valts. I uppdraget ingår även att se över möjligheterna för de enskilda enheter som har budget i balans och överskott, att kunna fondera resurser till kommande verksamhetsår. Enheter som har svårt att hålla budget ska anslagsfinansieras till dess att ekonomin är i balans.

En tillgänglig förskola med valfrihet

De viktigaste personerna för barnens uppfostran och uppväxt är föräldrar eller annan vårdnadshavare. Förskolans syfte är att stimulera barns utveckling och lärande samt erbjuda barn en trygg omsorg som styrs av förskolans läroplan. Verksamheten utgår från en helhetssyn på barnet och barnets behov och utformas så att omsorg, utveckling samt lärande bildar en helhet. Tillgång till förskola och barnomsorg kan vara avgörande för att vårdnadshavarna ska kunna studera eller arbeta.

Förskolenämnden får i uppdrag att inrätta ett särskilt branschråd för fristående förskolor för att stärka samverkan med fristående huvudmän.

Göteborgs Stad ska erbjuda alla barn en förskoleplats skyndsamt, senast inom fyra månader. Prioriterat är att säkerställa att den lagstadgade tillgången till pedagogisk verksamhet och förskola uppfylls. Utbyggnaden av förskolan ska därför fortsätta. Valfrihet ska värnas och alternativ uppmuntras inom såväl kommunala som fristående verksamhetsformer.

Förskolans öppettider behöver bli flexibla och i större omfattning anpassas till vårdnadshavares önskemål och behov. Det kan ske genom förlängda öppet-

tider, nattbarnomsorg eller i särskilda fall omsorg i hemmet. Den öppna förskolan har en speciell betydelse som mötesplats och ska värnas. Förskolenämnden får i uppdrag att kartlägga barnens vistelsetider.

En förskola med kvalitet

Målen i förskolans läroplan anger inriktningen på förskolans arbete. Förskolenämnden ska systematiskt och kontinuerligt följa upp verksamheten, analysera resultaten i förhållande till läroplanen och utifrån det planera och utveckla förskolan i staden. Tillsynsansvaret för den fristående verksamheten överförs till Grundskolenämnden.

Matematik, språkutveckling samt naturvetenskap och teknik är prioriterade områden där arbetet i förskolan ska fördjupas. Barn med annat modersmål än svenska ska ges möjlighet att lära sig svenska före skolstarten. Samverkan med biblioteken ska utvecklas och personal i förskolan ska erbjudas möjlighet till fortbildning och inspiration kring läsning.

Barngruppernas sammansättning och storlek behöver kontinuerligt ses över. Det är viktigt att ha rätt bemanning vid rätt tid. Förskollärare ska leda den pedagogiska verksamheten och arbeta när det är flest barn på plats. Ett digitalt närvarosystem ska införas på stadens förskolor.

Det är viktigt att förskolechefernas uppdrag utvecklas och att fler karriärvägar skapas inom förskolan, exempelvis genom förste förskollärare. En särskild lönesatsning riktad till förskolecheferna genomförs.

Barngruppernas storlek ska minskas där det är möjligt. Förskolenämnden får i uppdrag att kartlägga förskolor som har avdelningar med stora barngrupper, bristfälliga lokaler och hög sjukfrånvaro. Dessa avdelningar ska prioriteras när antalet barn per grupp ska bli färre. En särskild satsning genomförs för att minska barngruppernas storlek och öka förskolans kvalitet.

Högre ambitioner i skolan

Alla elever ska, utifrån sina förutsättningar, mötas av positiva och höga förväntningar samt tydliga kunskapskrav i skolan. Ingen elev ska lämna lågstadiet utan att kunna läsa, skriva och räkna.

Skolans fokus ska ligga på utveckling av undervisningen och elevens lärande. Digitaliseringen öppnar nya möjligheter till utvärdering och uppföljning av elevernas resultat. Ett systematiskt kvalitetsarbete är en förutsättning för att alla barn och elever ska ges en likvärdig utbildning.

Ett nytt uppföljningssystem, kopplat till huvudmannen, för stadens systematiska kvalitetsarbete ska inrättas. Bedömningsunderlag i lågstadiet samt nationella prov i åk 3, 6 och 9 och betygsresultat ska följas upp av Grund-

skolenämnden. Staden som huvudman är positiv till att ett flertal skolor i Göteborg, med olika socioekonomiska förutsättningar, ska delta i försöksverksamheten med betyg från årskurs 4.

Vad som händer i klassrummet bestämmer hur det går för eleverna. Ska resultaten förbättras behöver varje elev få mer tid med skickliga lärare. Forskning visar att mindre klasser under de första skolåren kan ge positiva effekter på elevernas resultat, särskilt om lärarens kompetens nyttjas på bästa sätt. Där det är möjligt ska rektor utifrån lokala behov minska storleken på klasserna, ha fler lärare i klassrummet, ha fler halvklasstimmar, eller anställa fler speciallärare.

Läsning är grunden för allt lärande och är avgörande för att ge eleverna ett levande språk och verktyg att ta till sig andra kunskaper. Särskilt viktigt är ökat fokus på pojkars läsning. Här har skolbiblioteken, skolbibliotekarierna och skolbibliotekscentralen en viktig roll.

För att stimulera intresset för matematik och naturvetenskapliga ämnen ska spetsklasser startas på högstadiet.

Grundskolans elever får i dag mindre tid för idrott och hälsa än för tjugo år sedan. Detta trots att övervikt och fetma har blivit vanligare. Det finns ett tydligt samband mellan hög fysisk aktivitet, hälsa och inlärningsförmåga. 2019 kommer timplanen att utökas för idrott och hälsa. Grundskolenämnden får i uppdrag att förbereda för detta.

Grundskolan ska ge kunskaper, bidra till personlig utveckling, social gemenskap och ge en god grund fortsatta studier och för ett aktivt deltagande i samhället. Alla elever oavsett skolform måste mötas av positiva förväntningar. Utbildningen ska hålla hög kvalitet och därför ska personalens kompetens säkerställas. Det är viktigt att alla elever i grundskolan har ett utrett behov av särskola.

Tidiga och extra insatser

Genom screening och utvärdering av elevers kunskaper kan vi på ett tidigt stadium fånga upp elever som behöver tidiga insatser och extra stöd för att nå kunskapsmålen. Extra anpassningar ska ske inom ramen för undervisningen med exempelvis eget schema, tydliga instruktioner, specialpedagogiska insatser eller särskilda läromedel. Särskilt stöd ska sättas in när extra anpassningar inte leder till att kunskapsmålen kan nås.

Läxhjälp och studiestöd ska riktas till mellan- och högstadiet, gärna i samverkan med civilsamhället. Extraundervisning på kvällar, helger och lov eller genom ett extra skolår ska erbjudas för den som behöver. Det är viktigt att även elever med särbegåvningar utmanas i klassrummet, en särskild lokal handlingsplan ska tas fram.

Stärk fritidshemmen

Fritidshemmen är en förutsättning för många vårdnadshavare att delta i arbetslivet. Fritidshemmen ska ge eleverna trygghet, stimulera elevers utveckling, lärande och erbjuda en meningsfull fritid. Fritidspedagogiken bedrivs under hela dagen och det är viktigt att kvaliteten utvecklas. En särskild satsning genomförs för ökad kvalitet. I dag är elevgrupperna för stora och elevsammanställningen bör ses över lokalt.

Kunskapsfokus i gymnasieskolan

Gymnasieskolans utbildningar ska innehålla utbildningsvägar både för de elever som har ambitionen att läsa vidare på universitet eller högskola och för dem som vill gå direkt ut i arbetslivet.

Det ska finnas ett brett utbud av gymnasieutbildningar att välja mellan och ungdomarnas förstahandsval ska tillgodose i så stor utsträckning som möjligt, med syfte att öka motivationen och minska avhoppet. Stadens gymnasieskolor ska ha en tydlig profil med högsta kvalitet och nuvarande gymnasieorganisation förändras med ambitionen att varje kommunal gymnasieskola får en ansvarig chef och ett tydligt pedagogiskt ledarskap. Antalet spetsutbildningar ska öka.

Det fria gymnasievalet inom Göteborgsregionen (GR) är ett viktigt samarbete mellan kommunerna. Det ökar elevernas möjligheter att välja utbildning och skola.

Gymnasieskolan i Göteborg har under flera år varit underfinansierad vilket har fått konsekvenser för såväl kvaliteten i undervisningen som för arbetsmiljön. Elevpengen ska öka och närma sig GR:s prislista.

Möjlighet ska finnas att gå ett yrkesprogram som lärling eller göra sin lärlingsutbildning på ett företag. Kortare yrkesutbildningar behöver också erbjudas. Tillsammans med näringslivet ska insatser göras för att fortsätta öka intresset för yrkesprogrammen.

Det är viktigt att staden säkerställer att eleverna i gymnasieskolan får ökade möjligheter att välja utbildningsvägar och att kontakten med arbetslivet stärks, inte minst när det gäller att skapa fler praktikplatser. Målet med utbildningen måste vara att varje elev efter förmåga får möjlighet till ett så självständigt liv som möjligt och ges rätt förutsättningar för egen försörjning.

Stärk rektor som pedagogisk ledare

Forskning om framgångsrika skolor visar att rektorns roll är central. För att lyfta kunskapsresultaten i stadens skolor krävs satsningar på stadens rektorer och deras pedagogiska ledarskap. Styrkedjan mellan huvudman och rektor

måste stärkas. I den nya skolorganisationen ska rektor vara anställd av den centrala förvaltningen och lönen ska inte belasta den aktuella skolans budget.

Erfarenheter visar att skolor som underpresterar ofta har haft många rektorsbyten. Grundskolenämnden behöver skapa bättre incitament både för att attrahera och behålla rektorer på skolor med störst utmaningar. Stadens rektorer måste ges både ökat ansvar och ökade befogenheter över såväl verksamhet som ekonomi samt få stöd i andra uppgifter som rektorerna i dag lägger tid på. Grundskolenämnden får i uppdrag att tillsätta en utredning av rektorernas arbetsmiljö.

Stadens rektorer har halkat efter lönemässigt mot jämförbara kommuner. Många rektorer är nya på sina jobb bland annat till följd av en hög omsättning på tjänsterna. Rektors arbete ska premieras högre och lönen höjas. Biträdande rektorer ska gå rektorsutbildningen för att stärka styrningen och ledningen av skolan samt för att säkra tillgången på framtida rektorer.

Satsa på lärarna

Lärare är den enskilt viktigaste faktorn för eleverna och läraryrkets status behöver lyftas. I dag råder lärarbrist och allt fler skolor vittnar om att det har blivit svårare att rekrytera ny personal till skolan. Det är en oroande utveckling. Göteborgs Stad behöver bidra till att locka fler att bli lärare, att behålla de lärare som redan är anställda och locka tillbaka lärare som lämnat yrket. Det kräver ett långsiktigt strategiskt arbete tillsammans med Göteborgs Universitet och GR. Lika viktigt är det att skapa karriärvägar, som förstelärare, mentorer eller lektorat. Lärarnas löner behöver fortsätta höjas.

Grundskolenämnden ges i uppdrag att genomföra en lönekartläggning av lärare. En översyn kring hur lärarnas administrativa börda kan minska ska genomföras, lärarnas tid med elever ska prioriteras.

En aktiv studie- och yrkesvägledning

Staden behöver bli bättre på att erbjuda alla elever, oavsett skolval, en oberoende kvalificerad studie- och yrkesvägledning. Därför ska det säkerställas att elever får den vägledning och det stöd som krävs för att de ska kunna göra medvetna val. Vägledningen för de yngre åldrarna behöver stärkas. Det kommunala aktivitetsansvaret behöver fördjupas ytterligare. Erfarenheterna från projektet Plug-In som syftar till att fler elever ska fullfölja sina gymnasiestudier ska tas tillvara.

Trygghet och studiero är avgörande

Göteborgs skolor har i dag omfattande problem med trygghet och studiero. Det försvårar arbetet med att lyfta kunskapsresultaten. Att visa hänsyn och

respekt för andra elever och lärare och att ta ansvar för sina studier har stor betydelse för skolgången. Föräldrars ansvar och delaktighet är grundläggande för att lyckas med detta. Kommungemensamma regler och rutiner ska införas på samtliga skolor för hur elevers närvaro ska följas upp.

Mobbning, kränkningar och hot är oacceptabelt var det än sker. Alla skolor ska genomföra ett tydligt värdegrundarbete där eleverna är delaktiga och ska ha evidensbaserade antimobbingsplaner. Rektor har ansvaret för att upprättade ordningsregler efterlevs och utvärderas årligen, samt att löpande hålla föräldrarna informerade.

Elever som inte klarar av att gå i en vanlig klass ska kunna placeras på en ”Skolakut” under begränsad tid. Där ska möjlighet ges till en nystart och säkra elevens skolgång. Nära samarbete ska ske mellan vårdnadshavare och socialtjänst. Grundskolenämnden får i uppdrag att utreda hur en Skolakut kan inrättas.

Göteborg behöver fler förskolor och skolor

Flera av stadens förskolor, grundskolor och gymnasieskolor är i dag fulla och nya behov byggs för att skapa plats för ett ökat antal barn och elever. Paviljonger är en tillfällig lösning på ett permanent problem. Därför är det viktigt att staden hittar vägar för att snabba på byggandet av nya förskolor och flexibla skolor, där konceptlösningar kan vara en del. Ansvariga nämnder får i uppdrag att genomföra en kartläggning av nuvarande planer och behov av förskolor och skolor i Göteborg i samverkan med fristående verksamheter. I budgeten frigörs resurser genom försäljningar för skolinvesteringar.

Förstärk elevhälsan

Elevhälsan ska främst användas förebyggande och hälsofrämjande för att stödja elevernas utveckling mot målen. Därför ska skolan erbjuda en fungerande och förtroendeingivande elevhälsa med god tillgänglighet till skolläkare, skolsköterska, psykolog, kurator och specialpedagoger för att snabbt kunna få den hjälp och det stöd eleven behöver.

Elevhälsan ska förstärkas med en samordnad funktion för grundskolans kuratorer som stödjer med introduktion för nyanställda, kompetensutbildning, handledning och nätverksmöten. Det ska även tas fram nya arbetsformer och rutiner för samverkan med socialtjänst, barn- och ungdomspsykiatri.

Många barn och ungdomar blir utsatta för nedsättande kommentarer och hat på nätet. Vuxenvärlden behöver ta ett större ansvar för att guida barn och ungdomar i sociala relationer. Center för skolutveckling får i uppdrag att skapa mötesplatser för erfarenhetsutbyten, spridning av forskning och metoder att aktivt arbeta mot nätmobbning.

Insatser för nyanlända elever

Det behövs en positiv attityd i synen på nyanlända elever. Målet kan inte vara att nästan alla elever ska klara godkänt, målet ska vara att alla elever ska nå högsta betyg, trots att inte alla elever når hela vägen fram. Det är utifrån dessa förutsättningar som stöd och hjälp ska sättas in. Forskning visar att det som händer under det första året i det nya landet är avgörande för hur de följande tio åren blir. Därför är det helt centralt att nyanlända elever får en gedigen introduktion, kartläggning och att eleverna följs upp.

I dag är det få stadsdelar och ett fåtal skolor som tar ett stort ansvar för nyanlända elever. Varje geografiskt skolområde ska ha mottagningsenheter och introduktionsklasser för nyanlända elever. Undervisningen måste organiseras och anpassas efter den enskilde elevens grundkunskaper. Fokus ska ligga på svenskundervisning och modersmålet ska användas som ett stöd.

Dra nytta av digitaliseringen

Digitaliseringen innebär möjligheter i arbetet med att utveckla undervisningens kvalitet och för att öka elevernas lärande. För att digitaliseringen ska kunna bidra till önskvärd utveckling krävs verksamhetskompetens, teknisk kompetens och omvärldsbevakning. Berörda nämnder ges i uppdrag att ta fram en stadsgemensam IKT-strategi.

Levande Historia

Stadens arbete med Levande Historia ska fortsätta med upplysningsarbete i stadens skolor om brott mot mänskligheten som skett i nazismens, kommunismens och andra ideologiers namn.

Medmännisklighet i social omsorg

Social omsorg handlar om samhällets uppdrag att stötta människor i utsatta situationer när den egna förmågan inte räcker till. Stödet ska ges utifrån vars och ens behov och förutsättningar och barnperspektivet ska vara i fokus. Det sociala skyddsnetet ska ge stöd att komma i egenförsörjning genom arbete eller studier. Stödet ska vara rättssäkert och likvärdigt över hela staden. En förstärkning tillförs till Social resursnämnd för att genom idéburet offentligt partnerskap (IOP) arbeta med utsatta människor.

Individ- och familjeomsorg med tidiga insatser

Individ- och familjeomsorgen ska arbeta förebyggande med insatser i ett tidigt skede då detta leder till minskat mänskligt lidande men också lägre kostnader i ett längre perspektiv. Samarbetet mellan socialtjänst, skola, förenings- och fritidsverksamhet samt polis ska värnas.

Att tidigt identifiera barn och ungdomar i riskzonen och att stödja familjer i behov av hjälp kräver en helhetssyn och ett nära samarbete mellan till exempel mödravård, barnavårdscentral och socialtjänst. Genom att samla verksamheterna under samma tak i form av familjecentraler underlättas samarbetet. Det är viktigt att följa etableringen av familjecentralerna för att säkerställa att de placeras i de områden som behöver dem mest.

Familjerådgivning, utredningslägenheter och multiprofessionella arbetsteam är exempel på hur man kan arbeta med barn och familjer i behov av stöd. Samarbete mellan ungdomsmottagningar, familjehem och gode män är andra exempel.

Insatserna inom individ- och familjeomsorgen ska baseras på evidensbaserade metoder och arbetssätt som ger effekt och en positiv förändring av människors livssituation. Insatser ska följas upp och systematiskt utvärderas för att säkerställa rättssäkerheten. Andra metoder som används av socialtjänsten måste ständigt utvecklas och när det sker framgångsrikt ska de spridas i staden.

Ge barn och unga trygga uppväxtvillkor

För barn är föräldrarna de mest betydelsefulla personerna. När de inte räcker till eller förmår att ta ansvar för sitt barn måste samhället gripa in och säkerställa att barnet får den trygghet och omsorg som varje barn behöver. Alla placerade barn och unga behöver kontinuitet i kontakten med kommunen och det är därför bra att barnen har en "egen" socialsekreterare. Staden behöver också tydliga riktlinjer för att stärka barnens rättigheter och likvärdigheten

över stadsdelsgränserna. Det är viktigt att fortsätta följa upp barnavårdsutredningarna, att de kvalitetssäkras och genomförs skyndsamt i enlighet med lagkrav.

Administrativa gränser mellan olika huvudmän får inte utgöra hinder. Det är viktigt att kommunen stödjer och tar tillvara det ideella arbete som utförs av olika föreningar för barn. Staden ska samordna stödet till barn vars anhöriga befinner sig i utsatta situationer på olika sätt. Barn har aldrig en skyldighet att vårda en anhörig men det kan likväl hända att barn är i den situationen. Samordningen ska ske med berörda instanser exempelvis hemsjukvården och elevhälsan i syfte att barn i behov av stöd inte far illa. Arbetsmodellen Skolsatsning inom familjehemsvården (Skolfam) ska fortsatt utvecklas inom alla stadsdelar.

Stabilt boende med stöd och eget ansvar

Staden ska arbeta för att stödja människor i att få ordning på sitt liv och sin tillvaro. Ingen ska behöva tillbringa natten ute på gatan. Den som är hemlös och vill förändra sin livssituation ska ges möjlighet att göra det med stöd från staden. Exakt hur det stödet ska se ut måste variera från person till person beroende på orsakerna till hemlösheten och vilka behov personen har. Samarbetet med fastighetsägare, civilsamhället samt med psykiatri och sjukvården ska vidareutvecklas. Boende ska ses som en grundläggande del i att ordna upp sitt liv eftersom tryggheten i ett stabilt boende många gånger är en förutsättning för att komma vidare.

Bred samverkan kring utsatta EU-medborgare

Sociala resursnämnden ska fortsätta stadens arbete med utsatta EU-medborgare genom en bred samverkan mellan olika aktörer såsom stadens nämnder och bolag, GR, ideella organisationer, polisen och kronofogdemyndigheten. Arbetet kring utsatta EU-medborgare ska följa gällande lagstiftning och förordningar för att upprätthålla rättssäkerhet och likvärdighet. Göteborgs Stad ska inte acceptera otillåtna bosättningar. Socialtjänsten ska alltid utreda eventuella medföljande barns situation.

Göteborgs Stad ska fortsätta att stödja de ideella organisationerna i deras arbete där IOP kan vara en metod.

Ökad delaktighet för människor med funktionsnedsättning

Den ovillkorliga principen om alla människors lika värde förändras givetvis inte av en funktionsnedsättning. Personer med funktionsnedsättning ska bemötas som alla andra med värdighet och respekt samt kunna vara trygga i att det finns service som fungerar på bästa sätt. Särskild uppmärksamhet

måste ägnas åt barn och unga liksom möjligheten för personer med funktionsnedsättning att vara förälder.

Så långt det är möjligt ska stadens verksamheter anpassas så att serviceutbudet kan nyttjas av alla. Insatser för tillgänglighet i staden ökar arbetsmarknads- och serviceutbudet för människor med funktionsnedsättning samtidigt som det breddar kundkretsen för kommersiella verksamheter. God tillgänglighet innebär också att möjligheterna att röra sig i samhället och ha en aktiv vardag blir bättre.

För att en funktionsnedsättning inte ska bli ett onödigt stort hinder ska det finnas fler möjligheter att välja mellan de hjälpmedel och stöd som finns.

En känd funktionsnedsättning som är medfödd, livslångt förvärvad eller livslång konstaterad diagnos, ska inte behöva bli bedömd eller prövad fler gånger. Nya bedömningar bör endast göras vid indikation på medicinsk förändring. Utredda funktionsnedsättningar ska vara väldokumenterade och på ett enkelt sätt, efter medgivande, kunna kommuniceras mellan olika organisationer och aktörer. Den personliga assistansen ska värnas. Extra resurser avsätts till stadsdelarna för att kompensera regeringens nedskärningar på assistansen.

Införandet och tillämpningen av Lagen om valfrihetssystem (LOV) i Göteborg gör det möjligt att välja mellan olika utförare av daglig verksamhet. Resurser avsätts för detta. Utredning pågår även kring yttre hemtjänst, även kallad yttre service, som förutom att den underlättar för den äldre att bo kvar hemma även kan vara en god möjlighet att utveckla den dagliga verksamheten.

Tillgång till eget boende för alla

Det behövs fler servicebostäder och lägenheter i det ordinarie bostadsbeståndet som är anpassade så att boenden med särskilt stöd inte upptas av personer som kan bo i vanliga lägenheter.

Bostadsbristen slår hårt mot flera grupper i samhället, vilket har bidragit till kraftiga kostnadsökningar för sociala boenden. Utbyggnadstakten måste öka då nuvarande planer inte möter upp behovet. Fler bostäder med särskild service (BmSS) behöver byggas, gärna tillsammans med andra aktörer.

Fokus på förebyggande arbete

Den kommunala tillgänglighetsdatabasen ska utvecklas till en mer användbar guide som kan underlätta för den enskilde. Den kan också ge kommunen en bild över de åtgärder som behöver sättas in för ökad tillgänglighet för alla. Göteborg ligger efter med tillgänglighetsinventeringen av stadens lokaler och det är högt prioriterat att färdigställa inventeringen snarast möjligt.

Samverkan med handikapporganisationerna är viktig för att uppmärksamma de brister som finns i samhället och även verka förebyggande. Kommunen ska bistå företagare med råd och stöd för att öka den fysiska tillgängligheten i Göteborg.

Många unga med funktionsnedsättning upplever en sämre psykisk och fysisk hälsa än andra. Ökad fysisk styrka och kondition kan ge stor effekt för dessa grupper, inte minst vad det gäller deltagande i sociala aktiviteter, föreningsliv och i viss mån även en ökad självständighet. En utredning ska genomföras med fokus på hur barn och unga med funktionsnedsättning motiveras till ökad aktivitet.

Kommunal hälso- och sjukvård

Hemsjukvård är till för människor i alla åldrar som behöver vård i hemmet och den kommunala hälso- och sjukvården ansvarar för omvårdnad och rehabilitering av patienter. Sjukdomsbilderna är i många fall komplexa och kräver nära samverkan mellan äldreomsorgen, primärvård och slutenvård. Den avancerade sjukvården i hemmet (ASIH) är en viktig verksamhet som ska värnas.

Onödiga och kostsamma sjukhusvistelser ska minimeras. Det är centralt att individens och anhörigas delaktighet stärks i utredning, planering och genomförande av insats samt i uppföljning av beslutad insats. Kontakterna med primärvården behöver stärkas, utveckling av gränslös vård och delegationsbeslut behöver ske samt tillgången till korttidsplatser säkras. Ett viktigt komplement till vården är den mobila närvården som snarast behöver komma på plats i hela staden.

Säkerställ god vård i livets slutskede

Plats på hospice ska finnas för den som har behov och så önskar. För att säkerställa tillgången förstärks budgetramen. Därutöver ska det finnas en kvalitativt säkerställd palliativ vård i hemmet som samordnas med hospice för att ge värdighet vid livets slut.

Ett sammanhållet och tryggt Göteborg

Mänskliga rättigheter och demokratiska värden är grundläggande för ett välmående, öppet och rättssäkert samhälle. Göteborg ska vara en öppen stad, där alla kan känna frihet, framtidstro och trygghet.

Otrygghet och rädsla för att röra sig fritt i staden får aldrig ta överhanden. Gängkriminalitet och skjutningar kräver fokus på motåtgärder. Att bekämpa brott är en polisiär uppgift, men hela samhället behöver bidra för att förebygga och komma till rätta med problemen som drabbar hela samhället och är ett hot mot demokratin. Att bekämpa otryggheten är ett stort och viktigt åtagande som under överskådlig tid måste ges hög prioritet.

Göteborg behöver fler poliser

Göteborg behöver fler poliser, inte minst i yttre tjänst, som med sin närvaro kan verka brottsförebyggande. Men det behövs också fler polisanställda för att utreda och lagföra brott. Den så kallade ungdomspolisen, vilken polisen på grund av resursbrist tvingats dra in, behöver återinrättas.

Staden ska arbeta med att stoppa rekryteringen till kriminell verksamhet genom tidiga insatser från socialtjänsten. Det är också viktigt att erbjuda personer som befinner sig i kriminella miljöer att hoppa av, genom exit-verksamhet. SSPF-arbetet (socialtjänst, skola, polis och fritid) är framgångsrikt och ska därför utvecklas. I grunden handlar det om att genom stadens alla verksamheter skapa framtidstro; där skola, jobb och bostäder måste vara i fokus.

Tryggare miljöer

Trygga miljöer är ett måste för en attraktiv och trygg stad. Vi eftersträvar att otrygga miljöer fysiskt ska omgestaltas för att öka tryggheten för göteborgarna. En omfattande medborgardialog ska genomföras för att identifiera otrygga platser.

Belysningsprogram är viktigt för att åstadkomma liv och rörelse i gaturummet, för att lysa upp vackra byggnader och för att skapa trygghet. God vård av den offentliga miljön är väsentlig för att minska förstörelse och vandalism samt i förlängningen annan brottslighet. Ett särskilt fokus ska läggas på utsatta stadsdelar.

Fler platser i Göteborg behöver trygghetsfrämjande kameror i syfte att öka tryggheten och minska brottsligheten. Stadsdelsnämnderna har, som en konsekvens av detta, identifierat ett antal platser som är brottsutsatta eller till sin karaktär otrygga. En genomförandeplan ska tas fram för att öka antalet trygg-

hetsfrämjande kameror. En samverkansöverenskommelse med Polismyndigheten ska träffas där staden bidrar till finansieringen av operatörsövervakade kameror och där polisen svarar för driften.

Tryggt i centrum

Vi vill att Nordstan, Brunnsparken, Kanaltorget, Centralstationen och Nils Ericssonterminalen ska utgöra ett sammanhållet så kallat LOV-3-område inom vilket ordningsvakter har befogenheter att upprätthålla ordning och ingripa mot brottslighet. Här rör sig många människor och här sker många brott. Det finns en stor potential att göra bättre upphandlingar när det gäller väktare och ordningsvakter genom en bättre samordning i staden. Vi ser också en förutsättning för en mer effektiv användning av tjänsterna genom en kommuncentralt utförd koordinering och ledning. Vi vill utreda hur en sammanhållen organisation med ansvar för att stärka och förbättra kommunens samordning på detta område kan organiseras.

På ett par platser i centrum samlas varje kväll ett stort antal barn och ungdomar, varav en del saknar en fast punkt i tillvaron. Inte sällan finns det en social problematik som dessvärre bidrar till otrygghet med problem och kriminalitet som följd. Det uppsökande arbetet som görs av Fältgruppen såväl som civilsamhället på kvällar och nätter fyller en viktig funktion. Föreningars trygghetsfrämjande insatser ska stödjas och uppmuntras, vilket pengar avsätts för.

Flera lokala utredningar har bidragit till ökad kunskap och en fortsatt löpande uppföljning krävs. Vidare behöver staden fortsätta att göra tydliga sociala insatser riktade mot dessa ungdomar i syfte till att bryta deras utanförskap, utsatthet och i förekommande fall brottsbenägenhet.

Gör det möjligt att stänga Nordstan tidigare

Nordstans samfällighet ska ha större rådighet över gallerians öppettider med möjlighet att stänga tidigare. Det kräver att staden ändrar i nuvarande detaljplan. Vi stöder fastighetsägarnas initiativ att genom en s k Purple Flag-satsning göra stadskärnan mer levande, aktiv och trygg om kvällarna.

Tryggt i bostadsområden och i kollektivtrafiken

För att stärka tryggheten i bostadsområden samt på gator och torg ska trygghetsvakter införas. En annan möjlighet är att använda vakterna på brottsutsatta eller upplevt otrygga hållplatser och linjer under vissa tider. Göteborgarna ska kunna röra sig och färdas tryggt. Staden ska därför i samverkan med kollektivtrafiken utveckla åtgärder för att göteborgarna ska uppleva det som tryggt att färdas med spårvagn och buss.

Motverka organiserad brottslighet

Kunskapscentrum mot organiserad brottslighet har en viktig roll och ska även framgent organiseras kommuncentralt. Arbetet ska utvecklas och kunskapscentrum ska söka samarbete med andra kommuner och organisationer, inte minst GR och Västra Götalandsregionen.

Aktivt arbete mot droger och missbruk

Den grova organiserade brottsligheten och gängkonflikter är i dag ett stort problem som skapar otrygghet bland göteborgarna. Ofta är försäljningen av narkotika en källa till konflikterna. Staden behöver intensifiera sitt arbete såväl mot den organiserade brottsligheten som dess inkomstkällor.

Stadens roll och uppgift måste fortsatt vara att jobba förebyggande och uppsökande. Arbetet med att kraftfullt agera mot narkotikans spridning och missbruket av alkohol och droger ska fortsätta och utvecklas. Insatser som motverkar en tidig nikotin- och alkoholdebut och minskar totalkonsumtionen, som exempelvis avvänjning, ska genomföras. Var den enskilde bor i staden ska inte påverka vilken behandling som erbjuds.

Socialstyrelsens nationella riktlinjer på området ska efterföljas och det är fortsatt viktigt med lågröskelverksamhet. De metoder som används ska vara evidensbaserade och det måste upprättas tydliga individuella behandlingsplaner.

Stadens förebyggande arbete måste ständigt vara uppdaterat om nya droger. Föreningarnas förebyggande arbete mot missbruk ska uppmuntras. Fokus ska ligga på att föreningarna ges kunskap och verktyg att arbeta förebyggande mot droger.

När staden upphandlar vård från andra ska fokus ligga på resultat snarare än behandlingstid. Att systematiskt utvärdera nyttan av de insatser som görs är därmed av största vikt. Det är även viktigt att säkerställa samverkan med sjukvården kring personer med samsjuklighet, det vill säga personer som till exempel både är missbrukare och lider av psykisk sjukdom. Även frivilligorganisationernas arbete och kunskap ska tas tillvara bättre.

Nolltolerans mot narkotika i skolan

För att öka möjligheten till tidig upptäckt av narkotikaanvändande kan drogtester, efter föräldrarnas medgivande, genomföras i skolan. Även frivilliga tester baserade på att elever i de unga tonåren tecknar avtal om att inte missbruka, där de går med på att låta sig testas vid ett framtida misstänkt drog-användande, är ett alternativ.

Förstärk stadens arbete mot våldsbejakande extremism

I det förebyggande arbetet måste särskilt fokus finnas på att stoppa rekryteringen till olika våldsbejakande, extremistiska organisationer, där IS är en av dem. Stadens samordnare mot våldsbejakande extremism har ett viktigt uppdrag. Samordningen ska ha en kommuncentral placering under Kommunstyrelsen och samordnarens möjligheter att planera mer långsiktigt ska stärkas genom en särskild satsning.

Göteborg är en av de europeiska städer som har haft en stor andel personer i relation till befolkningen som rest för att delta i terroristorganisationers olika aktiviteter. Dels tyder det stora resandet på att extrema sympatier är utbredda i vår stad, dels innebär det en utmaning då dessa personer återvänder till Göteborg. Återvändande som deltagit i kriget är ofta utbildade på att hantera vapen, vilket gör dem till attraktiva rekryter för andra kriminella nätverk. Risk- en är också att de som återvänder gör det med ett uppdrag att utföra fientliga handlingar på europeisk mark.

Stadens anställda inom alla sektorer har ett ansvar att företräda, vårda och värna de grundläggande värden som vårt samhälle vilar på. Stadens samordnare mot extremism har ett viktigt uppdrag i att medvetandegöra, utbilda och knyta samman olika funktioner och anställda för att förebygga, upptäcka och beivra våldsbejakande extremism. Det behövs ökad dialog med församlingar och föreningar samt informationsinsatser på skolor och fritidsgårdar.

Motverka svarta kontrakt

Göteborg har i dag en omfattande bostadsbrist till följd av att det har byggts allt för lite bostäder. Det har lett till en omfattande bostadsbrist och trångboddhet. Bostadsbristen får sociala konsekvenser, särskilt för dem som saknar resurser eller kontakter att själva köpa en bostad. Den har också bidragit till olaglig handel med kontrakt, andrahandsuthyrning och skenbosättningar. Handeln bidrar till att göda brottslingar och kriminella organisationer. Störningsjourens aktiviteter för att motverka denna illegala verksamhet måste förstärkas. All lägenhetsförmedling i stadens bestånd ska ske enligt reglerna och personer ska vara folkbokförda där de faktiskt bor.

Krafttag mot våld i nära relationer

Stöd och hjälp till våldsutsatta personer ska säkerställas genom kommunala och ideella stödinsatser och tillgång till boenden. Att alla stadsdelar har en väl fungerande samordning i arbetet mot våld i nära relationer underlättar inte minst för den hjälpsökande.

Kvinno- och mansjourerna gör ett viktigt arbete, särskilt i det akuta skedet. Stödet till jourer och andra frivilligorganisationer inom trygghetsområdet ska stärkas.

Förutsättningarna för att bredda stödet för att underlätta långsiktig planering ska utredas. Det är i första hand den som utövar våld som ska flytta eller byta bostad, inte den som blir utsatt för det. Många gånger är situationen känd innan det akuta skedet uppstår. Staden ska vara lyhörd för att själv eller via samverkanspartners kunna sätta in stöd och hjälp i ett förebyggande syfte för att undvika våldssituationer.

Samverkan måste öka mellan kommunala och privata bostadsbolag inom GR för att hjälpa personer som utsatts för relationsnära våld till både temporärt och permanent boende. Stödpersoner ska finnas till hands för den utsatta personen före, under och efter en rättsprocess. Olika former av stöd, exempelvis genom ett nätforum för dem som inte har möjlighet att lämna sitt hem, ska erbjudas.

Göteborg är en stad för alla

Staden har en viktig uppgift i att implementera den nya handlingsplanen för mänskliga rättigheter för allas möjlighet att engagera sig, göra sin röst hörd och vinna inflytande. Varje persons egna och okränkbara värde måste avspeglas i den kommunala servicen. Göteborg ska vara en stad för alla. Därför är det viktigt med regelbundna samråd med de nationella minoriteterna för att skapa delaktighet och garantera att rättigheter och behov tillgodoses.

Det är positivt att Göteborgs Stad uppmärksammar de nationella minoriteternas högtidsdagar exempelvis genom flaggning och ceremonier. Kunskapen om den romska minoriteten måste öka. Ett viktigt steg i det arbetet är det Romska informations- och kunskapscentret.

Göteborg behöver mer kärlek – inte mindre

Alla ska ha lika rättigheter oavsett kön, könsidentitet eller sexuell läggning. Göteborgs Stad har på senare år genomfört en resa från att vara betraktad som en ”bögnackarstad” till att vara en av landets främsta hbtq-kommuner. Samtidigt finns det mycket kvar att göra.

Det behövs ett fortsatt arbete med likvärdig service. Från vaggan till äldreboendet ska det vara självklart att var och en kan vara sig själv fullt ut. Normmedvetandet behöver öka i all verksamhet så att staden kan möta regnbågsfamiljer, utsatta ungdomar och äldre på rätt sätt. Stadens plan för att förbättra hbtq-personers livsvillkor ska implementeras och följas upp. Vidare fyller stadens HBTQ-råd och medverkan i West Pride en viktig funktion för att manifesteras alla människors lika värde.

Bekämpa hederskulturer

Vi tolererar inte att så kallad hederskultur begränsar den enskildes mänskliga rättigheter. Större medvetenhet, god kompetens och likvärdigt bemötande är avgörande för att bekämpa hederskultur och bidra till att alla människor får leva i frihet. Vi har därför tagit initiativ till en kartläggning av hedersrelaterade problem i Göteborg. Pengar avsätts för insatser.

Barn- och tvångsäktenskap är en grov kränkning av mänskliga rättigheter. Att skydda ungdomar mot påtvingade, och enligt svensk lag olagliga, äktenskap är en fråga om mänskliga rättigheter. Staden måste ha beredskap att agera omedelbart, på samma sätt som vid andra omedelbara omhändertaganden av barn som far illa. Det kan handla om att ordna plats i ett skyddat boende och att, i många fall, ge det stöd som de utsatta behöver.

Det finns ungdomar som på grund av sin religion eller kulturella tradition kan uppleva det svårt att prata om sex och samlevnad. Inte minst gäller det ungdomar som inte identifierar sig med traditionella normer. Personal på stadens ungdomsmottagningar ska därför ha kunskap och erfarenhet av att ge stöd utifrån ett mångfaldsperspektiv, exempelvis genom hbtq-kompetens.

Motverka prostitution och trafficking

Det finns personer som av olika anledningar hamnar i prostitution. Inte sällan handlar det om människor som lockats till Sverige med falska löften om jobb. Motverkande av prostitution och trafficking måste vara en högt prioriterad uppgift i stadens sociala arbete. Mika-mottagningen är en av flera verksamheter som gör ett bra förebyggande arbete som måste utvecklas tillsammans med civilsamhället.

Äldreomsorg för ett värdigt liv

Äldre göteborgare ska bemötas med respekt och ha makt och inflytande över hela sin livssituation. Alla göteborgare ska kunna åldras med livskvalitet, värdighet och trygghet. Äldreomsorgen i Göteborg ska präglas av kvalitet och valfrihet. Staden ska, så långt det är möjligt, tillmötesgå äldres önskemål. Verksamheten ska ständigt utvecklas genom omvärldsbevakning och i samarbete med exempelvis högskola och universitetet.

Helhetssyn ska präglade omsorgen

För att Göteborg ska bli en bättre stad för äldre ska service, vård och omsorg vara tillgänglig och ges utifrån en helhetssyn på varje enskild människa. Omsorgen ska utgå ifrån individens behov och önskemål samt ett hälsofrämjande förhållningssätt. Äldre har rätt till likvärdig service, hemtjänst, vård och omsorg av god kvalitet oavsett var i staden man bor. För att öka kvaliteten i äldreomsorgen behöver staden utveckla tillsyn och granskning av verksamheten.

Alla ska i så stor utsträckning som möjligt själva kunna bestämma när det dags att komma ut i friska luften, äta eller vila. Detta innefattar även möjligheten att själv få välja, eller välja bort, vem som utför hjälpen i hemmet.

Garanterat värdig omsorg

Eftersom Göteborgs Stad ytterst är ansvarig för kvalitetsnivån inom de äldreomsorgstjänster som staden erbjuder, ska dessa säkerställas med värdighetsgarantier, och kompensation ska utgå när omsorgen brister. Syftet är att förtydliga, främst för de äldre och deras närstående, vad de kan förvänta sig av stadens äldreomsorg. Det handlar inte bara om vad som ska göras utan också hur, när och på vilket sätt tjänsterna ska utföras. Garantierna ska ge ett konkret mervärde och vara lätta att förstå, så att de ger de äldre ökad delaktighet och trygghet i vardagen.

Kommunstyrelsens äldreberedning ska fortsatt ha ett särskilt fokus på äldres boende, valfrihet, integritet och trygghet. En fristående kommunal äldreombudsman ska införas. Till äldreombudsmannen ska äldre och anhöriga kunna vända sig för att få råd, stöd och vägledning gällande äldreomsorg. Äldreombudsmannen ska ha en stark, fristående ställning gentemot politiker och tjänstemän. En annan viktig funktion är att vid behov kunna hänvisa och förmedla kontakter till ansvariga, liksom att dokumentera och följa upp inkomna synpunkter.

En äldrenämnd ska utredas

Kommunstyrelsen ska utreda inrättandet av en nämnd för äldreomsorgsfrågor. Den införda äldreberedningen bör ses som ett första steg till den äldrenämnd som bland annat ska ansvara för boendeplanering, kvalitetsfrågor, Senior Göteborg och stadens äldreombudsman samt samverka med Västra Götalandsregionen kring kommunal hälso- och sjukvård.

Äldreomsorgens verksamhet ska granskas utifrån den äldres perspektiv i förhållande till politiskt uppsatta mål och kvalitetskriterier. Det gäller såväl särskilda boendeformer som hemtjänst och övriga verksamheter inom äldreomsorgen.

Valfrihet inom hemtjänsten

Den som vill bo kvar hemma ska ges goda förutsättningar att göra det. Att ta emot hjälp i sitt eget hem innebär ofta att släppa en annan person nära in på livet. Alla med bedömt biståndsbehov ska få möjlighet att välja vem som ska komma för att utföra tjänster i hemmet.

Ålder är inte ett hinder för att göra aktiva val. Den som utför hemtjänsten kan vara staden eller en fristående utförare. Om man inte är nöjd med sin utförare ska man kunna byta.

I början av 2018 införs LOV med start inom hemtjänsten, vilket ger ökad valfrihet där alla får möjlighet att välja utförare. Denna reform stärker valfriheten genom ett brett utbud av aktörer som utför professionellt socialt omsorgsarbete och sjukvårdande insatser. Lika villkor ska gälla för alla utförare, oavsett huvudman, utifrån fastställda kriterier och ersättningar antagna av kommunfullmäktige.

Valfrihet i äldreomsorgen ger nya möjligheter att få hemtjänst med till exempel inriktning på det egna språket. Dessutom ökar kreativitet, innovationskraft och delaktighet för andra aktörer när det kommunala monopolet upphör. En fortsatt inriktning i att utveckla valfriheten kan vara att införa LOV vid val av äldreboende.

Fler platser och större frihet

Under lång tid har staden avvecklat många äldreboendeplatser vilket lett till både kö och otrygghet. Under de kommande åren behövs flera nya moderna äldreboenden i Göteborg. För att nya boenden ska tillkomma är det viktigt med flexibilitet och att fler aktörer får vara med och investera i välfärden.

I budgeten avsätts medel för att finansiera driften av ett nytt äldreboende med 100 platser. Boendet ska byggas av en extern aktör och ska prioriteras av berörda nämnder. Fler äldreboendeplatser bidrar till att avlasta stadens korttids-

boendeplatser, vilket i sin tur underlättar hemtagandet av utskrivningsklara patienter som finns på sjukhus.

Biståndsbedömningen ska lägga större vikt vid den enskildes önskemål och beakta upplevelser av ensamhet, oro och otrygghet.

Friheten att kunna välja boendeform måste öka. Att själv bestämma hur man ska bo är en central del i en människas självbestämmande och så givetvis även bland äldre. Det behövs därför en mångfald av boenden anpassade för äldre, både på den vanliga bostadsmarknaden och bland äldreboenden.

Mångfalden ska utvecklas i samverkan med kommunala och fristående aktörer. Det handlar om allt från trygghetsboende och seniorboende till äldreboende med exempelvis språklig inriktning, hbtq-inriktning eller boende där husdjur är tillåtna. Boenden ska erbjuda många möjligheter till socialt umgänge såsom gemensamma lokaler och aktiviteter.

Oavsett var man bor ska man i möjligaste mån med kort varsel kunna få tillgång till ett trygghetsboende. Göteborgs Stad ska underlätta för att fler trygghetsboenden med hyresrätt kan byggas. Extra resurser avsätts för att stödja denna utveckling.

En utbyggd växelvård där rehabilitering är en del, är ett måste för en fungerande omsorg och därför ska staden säkerställa att det finns tillräckligt många korttidsplatser. Dessa platser är viktiga för att avlasta de anhöriga och samtidigt ge den äldre en god omsorg.

Yngre personer i behov av särskilt boende ska inte vara hänvisade till ett äldreboende. Arbetet pågår för att kunna åtgärda problematiken. För yngre personer som lider av demens arbetas även med frågan om anpassad aktivitet och verksamhet på dagtid.

Förebyggande insatser för äldres hälsa

Arbetet med att förebygga ohälsa och minska vårdbehovet hos äldre ska öka. En del av arbetet är att erbjuda förebyggande hembesök för människor över 75 år som inte har hemtjänst. Staden ska utveckla stödet till de som vårdar sina anhöriga i hemmet. Arbetet med information, hjälp, stöd och avlastning till de anhöriga som gör stora insatser måste hålla hög och jämn kvalitet.

Måltiden ska vara en höjdpunkt

Matsituationen inom äldreomsorgen ska förbättras och alla ska garanteras mat som är näringsriktig och vällsmakande. Det handlar inte bara om matens kvalitet utan också om miljön runt omkring, hur den serveras och om sällskap vid måltiden.

Måltiderna för de äldre ska vara några av dagens höjdpunkter. I Göteborg ska det serveras mat som äldre tycker om och känner igen. Därför ska den enskilde själv kunna välja vilken typ av mat och leverantör som önskas. Det ska även vara möjligt att kombinera att äta ute såväl som hemma samt att beställa hem mat via internet, med hjälp av hemtjänsten.

Många äldre är i riskzonen för, eller har, drabbats av undernäring till följd av sjukdom och funktionsnedsättning eller försämrad munhälsa. Äldreomsorgen måste ha tillgång till dietist och nutritionskompetens i varje del av staden då den svagaste länken för att kunna bo kvar hemma ofta är näringsproblem. Nutrition är en omvårdnadsinsats. Kvalitetsrapporten för hemtjänst – och äldreboende ska innehålla en utvärdering av mat och måltidssituation inom hemtjänsten.

Teknik ger trygghet

Teknik i hemmet för äldre är ett sätt att öka tryggheten. En del äldre tvingas flytta då bostaden inte är behovsanpassad. För att äldre ska kunna bo kvar hemma är det viktigt att kommunen inte bara bygger lägenheter som är tillgänglighetsanpassade utan även anpassar befintliga bostäder efter brukarens behov och önskemål.

Staden ska ligga i framkant med att införa teknik såsom Nattfrid och andra digitala lösningar liksom modern assistansteknologi. Nya lösningar får aldrig äventyra äldre människors trygghet eller integritet.

Bryt ensamheten

Många äldre blir ensamma och drabbas av social isolering, vilket påverkar den fysiska såväl som den mentala hälsan. Det är därför viktigt att lägga fokus på att erbjuda ett brett utbud av aktiviteter.

Träffpunkterna i Göteborg är flera och har varierat utbud, öppetiderna behöver dock ses över då i stort sett alla har stängt kvällar och helger. Fler äldreboenden bör ha träffpunkter, och det ska vara möjligt för den med hemtjänst att delta på sociala aktiviteter på stadens äldreboenden. För att öka flexibiliteten och skapa fler möjligheter till social samvaro ska fler verksamhetsöverskridande verksamheter byggas, såsom äldreboenden och trygghetsboenden i kombination med förskola på bottenplan.

Staden ska, i samverkan med andra, uppmärksamma befintliga träffpunkter och inrätta fler mötesplatser för äldre, där äldre som bor hemma kan träffas för att äta tillsammans och exempelvis kunna få hälsoråd. I dessa sammanhang ska det vara möjligt att delta i aktiviteter som till exempel fysisk aktivitet, estetisk verksamhet och utflykter. Öppna verksamheter, träffpunkter och dagverksamheter ger stimulans och mening i vardagen. Deltagande i olika former

av aktiviteter är också ett sätt att hålla sig vital. Utemiljön i anslutning till boenden ska vara attraktiv och bjuda in till användning, vilket är en viktig hälsofrämjande åtgärd.

Kommunen kan inte ensam bryta de äldres ensamhet och isolering. Staden ska stötta civilsamhällets aktörer till bättre möjligheter att utföra sociala volontärsatser.

Aktivt ledarskap inom äldreomsorgen

Fungerande chefs - och ledarskap är av största betydelse för verksamhetens utveckling och kvalitet. Cheferna inom äldreomsorgen måste ges möjligheter att vara närvarande ledare, stödja personalen till utveckling, gå igenom arbetsmetoder och driva förändrade arbetssätt. I detta ingår goda möjligheter till fortbildning och stöd för egen utveckling.

Det krävs andra arbetsmetoder och ändrade förhållningssätt för att kunna arbeta med såväl intraprenader som förändringsarbete, vars syfte är likvärdig service, medbestämmande och inflytande. Detta är en grundläggande ledarskapsfråga som måste tillgodoses för att nå bra resultat.

Statusen för arbete i äldreomsorgen ska höjas bland annat genom att erbjuda vidareutbildningar och karriärmöjligheter, vilket också ger en mer motiverad personal. Ett gott ledarskap är grunden för en välfungerande äldreomsorg. De ledare som arbetar i äldreomsorgens vardag, i hemtjänst och på äldreboenden har nyckelroller för kvaliteten i omsorgen.

Intraprenader utvecklar verksamheten

De intraprenader som finns i staden har fallit väl ut i olika mätningar. Såväl personalnöjdhet som kostnadseffektivitet och därtill nöjda boende gör att fler intraprenader ska införas.

Med de utmaningar vi har inom välfärden, med en alltmer åldrande befolkning, kan intraprenader som driftsform bli en del av framtidens lösning. Den bidrar till ökad frihet för både personal och brukare.

Vägen till en hållbar stad

Göteborg ska vara en föregångsstad för hållbar tillväxt, rent vatten och biologisk mångfald i urban miljö. När staden växer måste det ske på ett ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbart sätt. Miljöpolitiken måste bygga på åtgärder som faktiskt bidrar till en hållbar miljö – inte på symbolpolitik för att döva vårt samvete. För att lyckas skapa hållbar utveckling krävs kunskap och medvetenhet. Näringslivet står för en viktig pusselbit när det gäller att hantera klimatutmaningarna och ligger ofta i framkant. Samtidigt ska stadens verksamheter också minska sina klimatavtryck. Det ska vara lätt för människor att bidra till en grönnare och renare stad.

Hållbarhet som tillväxtmotor – samverka med näringslivet

Affärsdriven miljöteknik och miljöteknikexport har stor potential och bidrar till bättre miljö och fler jobb i vår stad. Människor och företag ska minska sina utsläpp och minimera sin klimatpåverkan. För att nå det globala målet om en temperaturökning på maximalt två grader behöver företag och organisationer ta ansvar och göra frivilliga åtaganden med syfte att minska den totala klimatpåverkan i staden.

Cirkulär ekonomi och delningsekonomi ska främjas. Många företag och organisationer är redan föregångare i det arbetet. Göteborg kan lära av näringslivet och skapa möjlighet till innovation genom öppna data. Ur samverkan med näringslivet har Göteborg bland annat fått fram DriveMe-programmet och ElectricCity. Göteborgs Stad ska öka ansträngningarna för att se och uppmärksamma de företag och organisationer som tar klimatansvar.

Marknadsekonomiska principer som styr mot miljövänliga val ska vara utgångspunkten i miljöarbetet. Stadens miljöprogram ska justeras för att få en tydligare koppling till de mål som staden satt upp för att uppnå en hållbar tillväxt på kort och lång sikt. Programmet ska värdera kostnader och effekter av föreslagna insatser, hur staden på ett bättre sätt kan samverka med andra aktörer, investera för att minska koldioxidutsläppen och skapa ett effektivare transportsystem. Ständig och tydlig uppföljning och utvärdering av insatser och mål är viktiga verktyg för att ge möjlighet att korrigera för eventuella felsatsningar och föra in nya kunskaper och forskningsrön i programmet.

Stadens egen verksamhet ska ha höga klimatambitioner

Samtidigt som staden ställer krav och har förväntningar på företag så måste även stadens verksamheter svara upp mot miljömålen. Stadens verksamheter ska mäta och följa sina klimatavtryck med målet att de ska minska. Arbetet

med att nå de 12 miljömål som Göteborg satt upp utifrån de nationella målen måste intensifieras för en förbättrad måluppfyllelse. I dag har vi stora utmaningar inom viktiga områden som frisk luft, giftfri miljö och hav i balans. Det går inte att spara sig till en bra miljö utan vi är beroende av innovationer och teknisk utveckling för att klara miljömålen. En utredning tillsätts med syftet att utreda hur stadens uppvärmning kan ställas om till förnyelsebart. Det är inte hållbart att elda plastopor.

Säkerställ giftfria och rena miljöer

Göteborg ska fortsätta arbetet för att säkerställa giftfria förskolor och andra verksamhetslokaler. I dag finns det kemikalier och gifter i både gamla och nya föremål med bland annat hormonstörande effekter. Det behövs medvetenhet och strategi vid såväl upphandling av nya material, nybyggnation som utveckling av befintliga verksamhetslokaler. Det är särskilt viktigt då staden är en stor aktör. Den inventering som gjorts behöver följas upp genom indikatorer. Vi vill se en översyn av upphandlingar ur miljö- och klimatperspektiv och att det skapas förutsättningar för innovationsupphandlingar på området.

Havsmiljön måste skyddas och kunskapen om tillståndet i havet och längs kusten ska öka. Staden ska i samverkan med andra myndigheter och kommuner säkra dricksvattentillgången samt utreda hur staden kan säkra att vattenburen smitta inte förorenar vårt dricksvatten vid en framtida klimatförändring. I samverkan med andra aktörer behöver staden också arbeta för att hålla våra stränder och hav rena från skräp.

Det är viktigt att byta plast mot exempelvis kork på konstgräsplaner för att plasten inte ska komma ut i naturen.

Tillgängliggör naturupplevelser och en hållbar stadsmiljö

Göteborgs Stad ska verka för att möjliggöra naturupplevelser, fritid och rekreation för människor samtidigt som vi värnar den biologiska mångfalden och sammanhängande grönytor för djur- och växtarter. Fler människor ska ha möjlighet att ta del av de blåa kvaliteterna som finns i Göteborg och dess närhet. Tillgängliggörandet av älven och förbättringar av vattenkvaliteten är därför viktiga. Möjligheterna för göteborgarna att röra sig och cykla längs älven från Göteborg hela vägen upp till Bohus ska utredas. Staden behöver också värna och tillgängliggöra platser som Kvillebäcken, Lärjeån och Sæveån samt större grönområden.

Vi vill se en tätbebyggd stad för ett smidigt vardagsliv med gröna och blåa kvaliteter som gynnar en hållbar stad. Det är viktigt att skapa kvalitativa grönområden som exempelvis pocketparker mellan husen och värna de större grönområden som idag finns. Göteborg ska vara en bra och hälsosam stad

att leva i och luften måste vara av god kvalitet. Luftföroreningar ökar risken för hjärt-kärlsjukdomar. Mycket av detta påverkas av trafiken och hanteras i stadsutvecklingen. Staden ska vara en aktiv part som med stöd av forskning och utveckling förbättrar luftkvaliteten.

Förbättra avloppssystemet

En tredjedel av allt orenat avloppsvatten som årligen släpps ut i Sverige kommer från Göteborg. Avloppssystemet klarar i dag inte av höga flöden av dagvatten som leds ned i avloppet. Det gör att avloppsvatten svämmar över ut i älven samt att gifter och tungmetaller förs till avloppsslammet. Vi behöver därför minska mängden dagvatten i avloppssystemet. En särskild utredning tillsätts för att bedöma vilka insatser som krävs och kostnaderna för dessa.

Förbättringar av dagvattenhanteringen är också centralt för att förhindra tillförseln av skräp och mikroplaster i havet, då dessa skadar det marina livet. Staden behöver utveckla gröna lösningar för att omhänderta dagvattenavrinning så att Göta älvs vattenkvalitet bättre kan säkras.

Göteborgs Stad ligger långt fram när det gäller att studera risker för översvämningar, saltvattenpåträngningar och följder av ökade vattenflöden. Detta arbete ska fortsatt vara prioriterat genom att en ny funktion införs för klimatanpassningsarbetet. Det gäller även beredskap för torka.

Den hållbara staden ska använda sig av fossilfri och miljövänlig energiproduktion. Göteborgs Stad ska ta på sig uppgiften att samordna ett fortsatt arbete som syftar till att effektivisera och rena energianvändningen. Kommunstyrelsen ska följa upp de beslut som tagits om användning av stadens tak för solenergi och grönska. Lokalnämnden och bostadsbolagen behöver införa riktlinjer för användning av gröna tak och solceller vid nybyggnation. Enskild debitering av varmvatten bör vara standard i de kommunala bostadsbolagens nybyggda bostäder i syfte att minska vatten- och energikonsumtionen.

Det finns ett stort engagemang hos medborgare som på ideell basis hanterar exempelvis lekplatser och badplatser. Dessa initiativ är viktiga att uppmuntra då de gynnar och tillgängliggör platser på kommunal mark som annars har litet värde. Därför behöver det finnas avtal som möjliggör ideellt engagemang på stadens mark. Staden ska utreda förutsättningarna för de som brukar kommunal produktiv jordbruksmark att förvärva den vid intresse.

Förbättra återvinning och återanvändande

Det ska bli enklare för göteborgarna att agera cirkulärt genom att möjliggöra för återanvändning av produkter man själv inte längre använder. Det handlar även om att återvinna sådant som kan förädlas på nytt samt att slänga sopor och avfall på rätt ställe.

För att underlätta detta vill vi utreda en ny kretsloppspark i södra Göteborg som komplement till Alelyckans kretsloppspark. Kretslopp- och vattennämnden bör också utreda förutsättningarna för att inrätta fler besökstillfällen till återvinningscentralerna, där administrationen av besökstillfällena bör övervägas i relation till en fri disponering av besök.

Den fastighetsnära insamlingen och möjligheterna att samla in mer bioavfall ska öka. Här behöver Göteborg öka ambitionerna, inte minst inom den egna verksamheten som skola och äldreomsorg. Hela kedjan för att minska matsvinnet behöver ses över. De lokala återvinningsstationerna måste göras mer lättillgängliga, både logistiskt och underhållsmässigt. Vid nybyggnation av större flerbostadsområden ska sopsugsystem prövas.

Göteborg ska vara en ren och snygg stad

Nedskräpningen i Göteborg har ökat kraftigt. En ren stad är helt avgörande för stadens attraktivitet och trygghet. Kvaliteten på renhållningen i stadsmiljön måste bli bättre och därför avsätts resurser för att utöka städningen i alla stadsdelar tillsammans med insatser för att minska nedskräpning. En försöksverksamhet med städvärdar i ett antal stadsdelar ska prövas tillsammans feriearbete för ungdomar. För att motverka nedskräpning är det viktigt att staden fortsätter att kartlägga skräpet.

Klottersaneringen är ett viktigt instrument för att miljön ska upplevas som trygg i Göteborg. En ”24-timmarsgaranti” mot klottet ska införas. Saneringen ska öka och resurser avsätts för ändamålet.

Ändamålsenliga papperskorgar och möjlighet till ökad sortering på ett lättillgängligt sätt är viktigt. Ett första steg blir den övergripande strategi för återvinning i stadens parker som kommunfullmäktige fattat beslut om. Staden behöver även fortsätta modernisera övriga papperskorgar. När det gäller problemen med råttor behöver staden ta ett samlat grepp i frågan.

Fler behöver jobba i Göteborg

Alla göteborgare behöver vara med och bidra när Göteborg växer. Fler behöver få chansen att uppleva känslan av att vara efterfrågad på en arbetsplats och få utvecklas tillsammans med andra. Då behövs alla jobb från de som kräver spetskompetens till arbeten med lägre krav på utbildning eller erfarenhet.

Att känna delaktighet i samhället bygger på flera olika saker; att man har ett arbete att gå till, att man har stabila boendeförhållanden och att man kan känna trygghet och trivsel där man bor. Det är jobb och tillväxt som skapar en välfärd med kvalitet.

Integrationscentrums verksamhet med bland annat samhällsorientering, flyktingvän/språkvän och mentorsprogram bidrar till fler möten mellan nya och gamla göteborgare och till en ökad integration i samhället.

Fler måste komma i jobb

Skillnaden i sysselsättningsgraden mellan inrikes och utrikes födda är större i Sverige än i något annat EU-land. Det är ett tydligt mått på det utanförskap som finns på arbetsmarknaden. Prognosen för kommande år pekar på att grupper med svagare position på arbetsmarknaden kommer få allt svårare. Det är en trend som är tydlig i Göteborg. Det är helt avgörande att fler nya göteborgare och ungdomar lämnar bidragsberoende och kommer i jobb. Arbetslinjen måste gälla fler.

För att möta denna utveckling krävs en omfattande utbyggnad av platser inom yrkesutbildning i Göteborgsregionen (GRVux/Yrkesvux) och lärlingsutbildningar, såväl på gymnasiet som inom vuxenutbildningen. Staden behöver ta ett betydligt större ansvar för att nyanlända och ungdomar kommer i jobb. Därför avsätts resurser för att hitta arbetsplatser för lärlingar, yrkesintroduktionsanställningar, Nystartsjobb och Instegsjobb samt enkla jobb inom Göteborgs Stad.

Stadens kompetenscentra som riktar sig till personer som har någon insats inom socialtjänsten och som behöver ytterligare stöd för att kunna skaffa sig ett arbete eller börja en utbildning fyller en viktig funktion.

Motprestation för fler i jobb

Arbetet med att minska beroendet av försörjningsstöd ska intensifieras och graden av egenförsörjning ska öka. Långvarigt beroende av försörjningsstöd ska bytas mot aktiva åtgärder för att öka den enskildes livskvalitet. Samordning av Försäkringskassans, Primärvårdens, Arbetsförmedlingens och social-

tjänstens resurser ska fortsätta att utvecklas inom ramen för samordningsförbunden.

Riktlinjerna för ekonomiskt bistånd i Göteborgs Stad ska ses över så att krav på motprestation aktivt används i de fall det är tillämpligt och ställs utefter varje människas unika förutsättningar. Staden ska aktivt arbeta med att motverka felaktiga utbetalningar. Nya arbetssätt och metoder bör ständigt utvecklas för att aktivt hjälpa och stödja de som söker försörjningsstöd. Det handlar särskilt om att finna former för att minska felaktiga utbetalningar och bidragsfusk, bland annat genom FUT-utredare och ökad samverkan med andra myndigheter.

Med större fokus på tillväxt och arbetsskapande åtgärder samt en anpassad organisation som kortar vägen till arbete eller studier, kommer kostnaderna för försörjningsstödet att pressas tillbaka.

Göteborg ska välkomna företagande

Nio av tio jobb skapas i små- och medelstora företag. Fler företag betyder fler jobb, fler skattebetalare och på så sätt skapas mer resurser till skola och omsorg. Det är en anledning till att företag är så viktiga. Ett sätt att stärka företagen är att staden, inte minst genom att begränsa de kommunala bolagens verksamhet, undviker att göra sådant som andra kan göra lika bra eller bättre.

Göteborg har ett stort och varierat näringsliv. Förbättring för företagandet sker i två led. Det handlar dels om hur vi förbättrar företagsklimatet i dag och dels om att tänka långsiktigt kring var framtidens jobb finns i Göteborg. En nyckelfråga för att företagare ska känna framtidstro för att starta och utveckla sina verksamheter i Göteborgsregionen, är att de får uppleva tydlig uppmuntran och stöd från staden. Att villkoren för företagande förbättras är helt nödvändigt.

Attityderna från stadens styrande politiker och tjänstemän till företagande och innovationer måste bli mer positiva. Nystartskvarter, entreprenörshus och science parks skapar bättre förutsättningar för nytänkande och tillväxt. Dessa behöver fortsätta att utvecklas.

Stadens strategiska näringslivsdialog är ett steg på rätt väg till ett bättre företagsklimat. Samtidigt är det viktigt att de många små och medelstora företag som aldrig har direktkontakt med kommunens politiker känner ett starkt och tydligt stöd för sin verksamhet.

Stadens strategi för stöd till sociala företag ska ses över. Strategin ska tydligt prioritera mål om att människor ska integreras i svenska samhället och spegla efterfrågan.

Utveckla Göteborgs näringar

Framtidens jobb i vår region finns inom flera olika sektorer. Några av de viktigaste är kunskapsindustrin med sina kreativa näringar, fordonsindustrin med hela floran av kringverksamheter, Göteborg som logistiknav samt besöksnäringen. Möjligheterna till fler direktflyg hit samt förbättrade förbindelser till och från Landvetter flygplats behöver utvecklas.

Kunskapsindustrin erbjuder alltifrån klusterbildningar kring fordonsteknik, life science och sjöfart till kulturella näringar som filmindustrin i Västsverige. Kärnan i detta är dynamiken i samarbetet mellan den akademiska världen, stad/region och näringsliv. Arbetet med att främja de kreativa näringarna ska utvecklas.

Utveckla destinationen Göteborg

Göteborgs har en stark tradition i sin roll som evenemangsstad och ett gott anseende som nöjesstad. Konkurrensen är hård och det samlade utbudet stort, till följd av ett ökat antal aktörer och goda kommunikationer. Samtidigt fortsätter näringen att växa och stadens mål för turism- och besöksnäringen är en fördubbling fram till 2030.

Genom att utveckla anläggningar och evenemang och värna om olika aktörers vilja, kompetens och initiativ samt samverka med näringslivet ges förutsättningar för ett ökat företagande inom ramen för destinationen Göteborg. Så skapas möjligheter till viktig tillväxt och fler människor i arbete inom den växande nöjes- och turismnäringen. Staden behöver även utveckla nya finansiella modeller för större evenemang.

Många får sitt första jobb inom handel och service. För att Göteborg ska utvecklas som besöksmål krävs att staden erbjuder en levande och attraktiv cityhandel. Staden ska också stärka möjligheterna att ta emot fler kryssningsanlöp.

Göteborg behöver en ny arena

Det finns en bred politisk samling kring behovet av en ny arena i nära anslutning till det befintliga Scandinaviums läge. Det kan dock inte vara ett åtagande enbart för staden. Många, både inom och utom besöksnäringen, drar nytta av en ny arena och bör kunna bidra till att den kan byggas och drivas.

Fortsätt utveckla stadens upphandlingar

Grunden för den goda affären är rätt vara eller tjänst med rätt kvalitet till rätt pris. Upphandlings- och beställarkompetensen i kommunen ska stärkas genom att bland annat ordna utbildningar samt ha stödfunktioner när det gäller upphandlingskompetens. Samordning av upphandlingar ska ske för att undvika att staden konkurrerar med sig själv.

Upphandlingsverktyget ska användas för att på ett sunt och balanserat sätt driva på social, miljömässig och innovativ utveckling. Dialog med marknaden är av stor vikt. Upphandlingarnas specifikationer ska utformas så att fler har möjlighet att lägga anbud. Företag, stora som små, globala som lokala, ska ha möjlighet att lämna konkurrenskraftiga anbud.

Service och vägledning för ett enklare företagande

En positiv och serviceinriktad attityd är centralt när det gäller regeltolkningar och avgiftsuttag i tillsynsverksamheter, samt hur man ser på till exempel byggnad och marktilldelningar. Genom en kontinuerlig dialog mellan kommun och företag ökar den ömsesidiga förståelsen och förbättras företagets möjligheter till framgång. För att underlätta att starta och driva nya företag behöver arbetet med företagslotsen utvecklas där dialogen med startups är en viktig del. En särskild översyn av kommunala regler som förbättrar och förenklar företagsklimatet ska genomföras.

För att uppmuntra alternativ inom kommunsektorn och förbättra kvaliteten ska staden införa utmaningsmöjlighet. Det innebär att en alternativ aktör kan anmäla intresse att ta över en verksamhet som utförs i kommunal regi. Kommunen prövar då förfrågan och avgör om man ska behålla verksamheten i egen regi eller om den ska läggas ut på upphandling eller i ett valfrihetssystem.

Ett blomstrande företagsklimat kräver god infrastruktur

Stärkta kommunikationer med tillväxt- och storstadsregionerna i norra Europa är framtidsfrågor för staden. Västsvenska paketet är betydelsefullt för stadens framtida utveckling och för företagsklimatet. Men Göteborg behöver nya statliga infrastruktursatsningar, såväl på nya vägar, järnvägar som kollektivtrafik.

Göteborgs hamn är nordens största hamn och av central vikt för hela landet. Det är ohållbart att hamnen med jämna mellanrum lamslås på grund av strejker som indirekt hotar välfärden i hela landet. Verksamheten i hamnen behöver vara stabil och infrastrukturen kring hamnen behöver utvecklas. Det gäller särskilt breddning och fördjupning av farleden tillsammans med Hamnbanans kapacitet.

Göteborgs Stad och företagen i regionen verkar i global konkurrens. Förutsättningarna måste förbättras såväl för kunskapsinhämtning om vad EU kan bidra med, som hur staden, människorna och företagen i regionen bättre kan påverka besluten på europeisk nivå. Internationella samarbeten, både inom och utanför EU, behövs för nya perspektiv och utbyten av lärdomar och erfarenheter samt för att marknadsföra Göteborg.

Språket är nyckeln till jobb

Svenska för invandrare (SFI) är en väsentlig del av stadens ansvar för mottagandet av nyanlända och ett viktigt verktyg för ökad integration. Kunskaper om svenska språket och det svenska samhället är nyckeln till integration. Individens behov av språkutbildning för att förverkliga sin framtidsdröm ska vara utgångspunkten i stadens arbete. Kvaliteten inom SFI ska stärkas. Fler ska kunna välja utbildningsanordnare inom hela GR-området.

Utbildningen måste bli mer flexibel. Att kunna kombinera SFI med andra typer av sysselsättning är viktigt. Studier och praktik ska kunna kombineras i större utsträckning, bland annat genom kvällsstudier. Detta skapar möjligheter att förena studier i svenska med yrkesutbildning. Nyanlända med yrkeskunskaper kommer snabbare ut på arbetsmarknaden genom särskilda SFx-utbildningar. Antalet avhopp från kurser inom SFI ska minska.

Samhällsorienteringen ska börja så snart som möjligt efter att den nyanlända folkbokfört sig. Staden ska aktivt verka för att nyanlända som har rätt till samhällsorientering deltar i verksamheten. Vuxenutbildningen har ett ansvar i detta.

Ett av problemen med att komma in på den svenska arbetsmarknaden som nyanländ är att kompetenser inte kan valideras tillräckligt snabbt. En ökad samverkan krävs mellan Arbetsförmedlingen, yrkeshögskolan och branschorganisationer så att nyanlända snabbt kan hitta jobb som passar deras kompetens.

Dessutom ska yrkesintroduktionsavtal erbjudas där utbildning och praktik varvas. Nämnden för Arbetsmarknad och Vuxenutbildning ges i uppdrag att samordna arbetet. Nämnden ska också identifiera bristyrken på den göteborgska arbetsmarknaden och erbjuda utbildningar som svarar mot dessa brister. Nämnden ska samordna sina insatser med andra utbildningsnivåer, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och samordningsförbunden.

Validering ska ingå som en självklar del i vuxenutbildningens arbete för att tillvarata kompetens och erfarenheter på bästa sätt. Alla vuxna ska ha möjlighet att läsa upp till gymnasienivå inom vuxenutbildningen.

Satsa på unga

Ungdomsarbetslösheten är ett problem. Ju längre tid man står utanför arbetsmarknaden desto svårare blir det att komma in. Samtidigt är det ett samhälls-ekonomiskt problem när unga människor inte kan vara med och bidra. Därför ska sommarjobb som praktikplatser erbjudas till unga på kommunala arbetsplatser. Tillsammans med näringslivet ska ett program initieras som syftar till att erbjuda alla gymnasieelever möjligheten till ett sommarjobb. Därutöver ska verksamheten med sommarlovsentreprenörer införas successivt i hela staden.

Kopplingen mellan skola och arbetsliv under hela utbildningsvägen ska stärkas och alla elever som läser i kommunala gymnasieskolor ska erbjudas möjlighet till praktik. Arbetslivet ska bli en naturlig del av de kommunala utbildningarna, genom tätare kontakter mellan skola och arbetsgivare. Kopplingen mellan akademiska utbildningar och yrkesutbildningar samt kommunen som arbetsgivare stärks bland annat genom studentmedarbetarskap och examensjobb. Ett nära samarbete med ideella initiativ som till exempel Ung Företagsamhet uppmuntrar till entreprenörskap redan i unga år.

Fler ska delta

Socialtjänsten måste bidra med stödinsatser för att upprätthålla varje människas rätt till ett värdigt och rikt liv samt ge enskilda möjligheter att själva kunna välja assistansutförare.

Personer med funktionsnedsättning ska få det stöd de behöver för att kunna arbeta på den vanliga arbetsmarknaden. För den som inte har förmåga att arbeta måste det finnas meningsfull daglig sysselsättning.

Kommunen har ett extra ansvar att erbjuda både praktik och en meningsfull sysselsättning till de personer som inte klarar sig på den reguljära arbetsmarknaden. Funktionsnedsättning ska aldrig vara ett hinder för anställning. Därför ska ansträngningar göras för att erbjuda företag och organisationer möjlighet att hitta kompetent arbetskraft med funktionshinder. På samma sätt ska personer med funktionsnedsättning erbjudas jobbmatchning.

Kommunen ska arbeta med att ”headhunta” för att se till att fler personer med funktionsnedsättning kommer i arbete.

Kultur i en modern stad

Kulturen för samman människor av olika ursprung och med olika bakgrund och bidrar till kunskap och förståelse. Om kulturen är tillgänglig för alla göteborgare ökar förutsättningarna för delaktighet och förståelse människor emellan. Det göteborgska kulturarvet har alltid berikats av människor med annan kulturell bakgrund än den svenska.

Kulturen måste stå för både det traditionella och det experimentella. De fria uttryckssätten bidrar till ett öppet och tolerant samhälle. För att kunna vara en utmanande kraft måste dessa få utvecklas på egna villkor och inte alltid vara en direkt eller indirekt del av den kommunala verksamheten.

Ett levande kulturliv i en modern stad är en viktig del av stadens kreativa näring, samt bidrar till dess attraktionskraft på människor och företag.

Kommunfullmäktige har antagit ett kulturprogram som förvaltningar och bolag i Göteborgs Stad har att förhålla sig till. Till exempel ska kulturplanering vara en integrerad del av stadsutvecklingen. Staden ska aktivt söka samverka med andra aktörer i de fall det kan gynna kulturverksamhet i Göteborg.

Det är ett bekymmer att allt mer av Kulturnämndens budget går åt till att täcka fasta och ålagda kostnader såsom hyror och specialdestinerade stöd. Det ger en allt mindre del som kan gå till kulturens utövande.

Transparens i kulturstöden

Stadens kulturpolitik ska skapa goda förutsättningar för konsten och konstnärerna. Till detta hör att fördela kulturstöd till det fria kulturlivet såsom dans, teater och musik. Förutsättningarna för kulturstöd ska vara transparenta, vilket innebär att de är tydliga och förutsägbara. Lika regler ska gälla för alla.

Som ett led i att renodla Kulturnämndens kärnuppdrag och verksamhet har vi i Kulturnämnden lagt ett uppdrag om att göra en genomlysning av hur nuvarande verksamhet står sig gentemot reglemente och uppdrag. Syftet är att göra nämndens verksamhet tydligare och mer transparent.

Vi vill genomföra en genomlysning av samtliga kulturstöd för att bättre anpassa dem till rådande situation. Det kan handla om att såväl utveckla som att komplettera med nytt eller ta bort där det blivit onödigt. Översynen bör ha sin utgångspunkt i att minska administrativa kostnader för att maximera stödet till det kulturella utövandet. Hur mottagare till kulturstöden utses bör också utvärderas.

Attraktiva museer och tillgängliga samlingar

Stadens historiska samlingar utgör ett stort och betydelsefullt historiskt, vetenskapligt och ekonomiskt värde. Det är viktigt att de hanteras på ett respektfullt och ändamålsenligt sätt och i så stor utsträckning som möjligt visas för allmänheten. På sikt ska alla samlingar digitaliseras för att göra dem tillgängliga för såväl en intresserad publik som för studier och forskning. Arbetet med ett varvs- och industrihistoriskt center med magasin för delar av stadens samlingar ska fortsätta.

Museerna står inför stora utmaningar gällande såväl investeringar i form av om-, till- och nybyggnation som utveckling av verksamhet och utställningar. För att upprätthålla och utveckla kvaliteten på våra museer vill vi ge Kulturnämnden i uppdrag att göra en översyn av museernas entréavgifter. Röhsska museet ska efter återöppnandet vara ett flaggskepp inom design och konsthantverk. Till det kommer att ombyggnation medger att hela museet kan vara öppet igen och alla ytor användas.

Biblioteken – en ingång till kulturen

Biblioteken ska vara en tillgång för de som vill läsa, lära, låna och inspireras till vidare läsning och studier. Stadens bibliotek ska finnas där göteborgarna rör sig och vara öppna när besökarna har tid att besöka dem, därför behöver tillgängligheten öka.

Biblioteken är viktiga, inte bara i sig själva utan också som en port till kulturens andra uttrycksformer. Biblioteken är även viktiga som mötesplatser för bland annat studier och inspiration. För att stärka bibliotekens ställning, samla kompetensen samt ta ett helhetsgrepp över bibliotekens lokaliseringar vill vi överföra ansvaret för stadsdelsbiblioteken till Kulturnämnden. Det skulle ge möjlighet att fortsätta att utveckla filialer samt skapa möjligheter till förändring och större flexibilitet när staden växer. Vi säkerställer finansieringen av filialen 300 m².

Kultur för barn och unga

Barnens roll i kulturlivet ska stärkas genom det pågående arbetet med en barnkulturplan som kopplas till stadens kulturplan. Barn och ungdomar ska tidigt komma i kontakt med kultur i förskolan och skolan och inte enbart lära sig att konsumera kultur utan även ges möjlighet att själva skapa. Kulturskolan, Skapande skola samt nätverken KULF och KULIS är några viktiga beståndsdelar i detta arbete och det är viktigt att en likvärdighet finns i staden. Kulturnämnden ges ett samordningsansvar för att informera och underlätta för skolor i det arbetet.

När Grundskolenämnden införs blir det än mer angeläget att se över kulturskolans lokaliseringar, organisatoriska hemvist och utbud. Detta bör snarast utredas. Inriktningen bör vara en organisation som medför att fler anordnare av kulturverksamhet kan inkluderas i kulturskolan. Detta för att fler elever ska kunna finna en plats utifrån sina egna intressen och förutsättningar. Kön till kulturskolan ska byggas bort.

Frilagret är en del av kulturutbudet för unga men för att öka tillgången till kultur ska större fokus läggas på ungdomskultur i stadsdelarna. Kulturnämnden ska fortsätta arbeta aktivt för att unga ska ta del av de befintliga kulturinstitutionernas verksamheter, såsom Konstmuseet och Stadsbiblioteket med flera.

Förbättrade villkor för kulturens entreprenörer och utövare

Staden ska ha ett öppet och gynnsamt förhållningssätt gentemot de entreprenörer inom kulturområdet som önskar bidra till stadens spirande kulturliv. Staden ska inte konkurrera med entreprenörer inom kulturområdet men bör bidra till det breda utövandet och med det ge bra förutsättningar även för framtidens spets.

Göteborg har alla möjligheter att bli ett nav för filmindustrin i Sverige. Det kräver dock en öppenhet gentemot filmskapare och en medveten strategi från stadens sida när det gäller filmpolitik och förhållningssätt gentemot filmkonst och filmindustri. Den utvärdering som skett kring stadens samlade insatser inom området bör ligga till grund för framtida utveckling.

När staden lämnade Pusterviksteaterns lokaler försvann en viktig lokal för dansen då Pustervik erbjöd en gästscen för fria aktörer. En liknande gästscenscen har sedan inte följt med till Stora Teatern, vilket egentligen var grundtanken. Istället har utvecklingen gått mot en gästscen för kommersiella aktörer. Detta har lett till en brist på lokaler för dansens utövande och utveckling varför ett omtag måste till. Vi välkomnar den utredning som är gjord kring produktionsmiljöer för dans och det är nu angeläget att ta tillvara vad som framkommit i denna. Det bör också göras samma analyser avseende produktions- och repetitionsmöjligheter när det gäller musik och övrig scenkonst.

Samtidigt bör det föras resonemang kring huruvida de stora fasta kostnader som Stora Teatern dras med i tillräcklig grad gynnar det fria kulturlivet.

Förening och fritid i en aktiv stad

Alla göteborgare ska ha möjlighet till en aktiv fritid och tillgång till ett brett och rikt föreningsliv. I samverkan med det lokala föreningslivet och andra aktörer ska en mångfald av verksamheter för barn och unga erbjudas. Goda förutsättningar ska gälla för motion och friluftsliv för alla invånare, såväl inom- och utomhus och under alla årstider.

Det göteborgska föreningslivet har alltid berikats av människor med annan kulturell bakgrund än den svenska. Föreningar för samman människor av olika ursprung och med olika bakgrund och bidrar till kunskap och förståelse. Föreningarna ska vara tillgängliga för alla göteborgare, inte minst då det ökar förutsättningarna för delaktighet och förståelse människor emellan.

Ett hälsosammare Göteborg

Idrott och föreningsliv är viktiga för göteborgarnas fysiska och mentala hälsa. Breddidrotten och fritidssysselsättningar för barn och ungdomar, särskilt de som i dag inte idrottar, ska prioriteras. Insatser ska göras för att stödja rekryteringen och utbildningen av ungdomsledare. Staden ska också skapa bra förutsättningar och samverka med idrottsrörelsen för elitidrottens utveckling. Bredd- och elitidrott går hand i hand.

Utbudet och möjligheterna till att spontanidrotta och motionera i hela staden måste öka. Stadens parker, friluftsbad, lekplatser, platser för spontanidrott och naturområden ska vara öppna för alla. Allmänna och stora badplatser ska fortsätta att tillgänglighetsanpassas.

Enkelt och rättvist föreningsstöd

Föreningslivet ska vara till för alla. En kraftfull satsning på aktivitetsbidragen görs för att stärka föreningslivet och möjliggöra för fler att delta. De kommunala föreningsbidragen ska stimulera till folkhälsa, träning, meningsfull fritidsaktivitet, demokratiska förhållningssätt med utgångspunkt i likvärdiga villkor för pojkar och flickor. Ett led i detta arbete är att uppmuntra föreningar att arbeta integrations-, tillgänglighets-, mångfalds- och jämställdhetsfrämjande.

Ett särskilt demokratikriterium ska införas. Kontroller för att tillse att rätt stöd utdelats ska utvecklas. Om bidrag har betalats ut på felaktigt sätt ska det krävas tillbaka. Det kommunala stödet ska vara likvärdigt och omfatta också andra hyres- och ägandeförhållanden än kommunala.

Likabehandling i lokaluthyrningen

Stadens ska samordna all lokaluthyrning till en central enhet då detta kan bidra till likabehandling av och tydlighet gentemot berörda föreningar.

Hyressättningen av lokalerna ska vara densamma oavsett vem som önskar hyra in sig. Den som vill hyra ska kunna ansöka om bidrag för hyreskostnader, alltså en modell som bygger på föreningsbidrag snarare än indirekta subventioner.

Demokratiska värderingar och principer ska vara vägledande för uthyrningen. Staden ska inte upplåta lokaler till verksamheter, organisationer eller aktiviteter som uppmuntrar till eller bejakar våld, rasism, extremism, droger eller på annat sätt brister i demokratiska värderingar.

Staden ska positivt pröva ansökningar om att köpa namnrättigheter till olika arenor och anläggningar.

Stimulera ökad simkunnighet

Insatser ska genomföras för att alla barn i årskurs fem ska kunna simma. Idrotts- och föreningsnämnden ska tillsammans med skolor och förskolor hitta gemensamma lösningar som skapar möjligheter för att nyttja de kommunala simanläggningarna för simundervisning, samtidigt som allmänhetens fortsatta tillgång till simhallar under dagtid inte undermineras. Detta ska ske i nära samarbete mellan föreningslivet och kommunen. I föreningarna finns det ett stort kunnande och engagemang som kan bidra till hög kvalitet i undervisningen.

Öppna hamnar och fler båtplatser

Göteborg är en attraktiv stad vid havet. Om fler göteborgare ska kunna ta del av möjligheten att njuta av fritid på havet behövs fler småbåtshamnar och båtplatser etableras under de närmaste åren. Driften av stadens fritidshamnar kan med fördel överlåtas på det civila samhällets aktörer då det inte är en kommunal angelägenhet.

Stadsutveckling i en växande stad

Göteborg ska vara en attraktiv stad att leva i, investera i och besöka – en stad som sjuder av liv där stadsplaneringen utgår från människors behov och trivsel. Tillgång till bostäder, kontor och lokaler är en förutsättning för att såväl människor som företag ska kunna verka i staden. Det gynnar den enskilde såväl som Göteborgsamarhället i stort genom bättre tillväxt och underlag till god samhällsservice. Göteborg ska vara en stad där alla kan bo och som lockar oss att vara ute i stadsrummet.

En storstad kräver en levande bebyggelse där stadens mångfacetterade värden tas tillvara. Göteborg ska vara en stad där högt och lågt, handel och kultur, offentligt och privat blandas. Där många människor möts uppstår möjligheter.

Staden ska fortsätta verka för de viktiga investeringarna i Göteborg och Västsverige som ingår i Västsvenska infrastrukturpaketet. Paketet är ett avtal mellan Göteborgs Stad, Region Halland, Västra Götalandsregionen, GR och staten genom Trafikverket och som omfattar bland annat en ny Göta Älvbro, pendeltåg tunnel, en ny älvförbindelse och investeringar i kollektivtrafiken.

Det är viktigt att säkerställa fortsatt infrastrukturutveckling i och kring Göteborg. Spårväg, moderna bussystem (Metrobuss) och linbana bör bli en del av Sverigeförhandlingens storstadsdel. Statens ambitionsnivåer och medfinansiering bör motsvara storstädernas inbördes storleksrelationer. En ny tågförbindelse mellan Göteborg och Borås via Mölndal och Landvetter flygplats är prioriterad.

Låt staden växa och utvecklas

Göteborg är en attraktiv stad som många vill bo och verka i. Vi måste möta behovet genom ett kraftigt ökat byggande. När nya stadsdelar planeras bör det i bostadsbebyggelsen finnas plats för nya förskolor, skolor, kulturbyggnader, idrottsanläggningar, arbetsplatser, grönområden och kommersiella verksamheter för att skapa en levande, attraktiv och trygg stad. När storstaden byggs kan det byggas högt i lämpliga lägen och vid förtätning är gröna inslag viktigt.

Göteborg står inför stora utmaningar beträffande nya infrastrukturlösningar. Staden ska arbeta för ett hållbart resande där alla trafikslags framkomlighet ska främjas på lämpliga sätt och miljövänliga resval underlättas. Växande transportbehov måste tillgodoses såväl för gods, kollektiv- och biltrafik, som för cykel- och gångtrafik. Fler infrastruktursatsningar behövs för att staden ska kunna konkurrera med andra regioner i landet och med omvärlden.

Handeln har utvecklats sämre i Göteborg än Stockholm och Malmö. Staden behöver främja handeln genom goda kommunikationer med cykel, kollektivtrafik, bil och värnade parkeringsmöjligheter. Sedan länge har det funnits ett uttalat förbud i staden mot att utveckla och etablera nya handelsplatser i Göteborg. Den inställningen delar vi inte. Handel och service behöver finnas i hela staden, även när nya områden byggs. En strategi som främjar handeln behöver komma på plats.

Öka bygnationen för ett växande Göteborg

Förutsättningarna för att bygga fler bostäder måste förbättras. Göteborg präglas i dag av en omfattande bostadsbrist och målsättningen ska vara att denna byggs bort. Då behöver planprocessen utvecklas så att väsentligt fler planer omsätts till faktiska bygglov och startbesked. Stadens planeringskapacitet måste öka kraftigt. För att nå hit behövs en bättre och mer ändamålsenlig styrning av stadens stadsutvecklingsprocesser. Det finns i dag för många mål och för otydlig prioritering. De olika utredningar som pågår för att förbättra stadsutvecklingsprocesserna måste samordnas. Samspelet mellan Fastighetsnämndens markanvisningar, Byggnadsnämndens planarbete och Trafiknämndens investeringsprocesser måste förbättras ytterligare.

Under 2018 ska det planeras för 5 000 bostäder i antagna planer utöver det som planeras inom ramen för jubileumssatsningens 7 000 bostäder fram till 2021. År 2020 och framåt behöver det i Göteborg kunna färdigställas 5 000 bostäder årligen, vilket kräver att det planeras för 7 500 bostäder i antagna detaljplaner och markanvisas 5 000 bostäder. Planer för fler attraktiva kontor i staden ska tas fram. Fler flexibla detaljplaner med lägre detaljeringsgrad behövs och det måste gå snabbare och bli enklare att göra justeringar i äldre detaljplaner. Göteborg bör precis som flera andra kommuner pröva att gå direkt på bygglov i vissa områden där detaljplan saknas.

BoStad 2021 innebär ett för Göteborg nytt arbetssätt med ett tätare samarbete såväl inom staden som med olika exploatörer. Syftet är en snabbare planeringsprocess för ökad stadsbebyggelse. Positiva erfarenheter från satsningen ska lyftas in i den ordinarie processen för ett långsiktigt snabbare planarbete.

Genom möjligheten för intressenter att nyttja externa plankonsulter kan takten snabbas upp för såväl stora som små aktörer och frigöra resurser så att fler planer kan komma fram snabbare. Göteborg ska vara innovativt och söka nya lösningar för att öka takten i byggandet. Arbetet för att möjliggöra privat initiativrätt i detaljplaneprocessen ska utvecklas. Staden ska också söka möjligheten att på försök få göra undantag från plan- och bygglagen i syfte att öka byggandet och korta handläggningstiderna.

Staden ska arbeta med flexibla detaljplaner och flexibelt byggande genom exempelvis tredimensionell fastighetsbildning, gemenskapsboenden och kvartersstruktur med lokaler i bottenplan. Genom ökad valfrihet, konkurrens och mångfald på marknaden kan bostadsbristen minskas. Kommunstyrelsen ges i uppdrag att utreda och införa en bygglots som kan guida intressenter genom den kommunala planprocessen.

Många planprocesser fördröjs av överklaganden. För att motverka överklaganden är det viktigt med en aktiv dialog med närboende med tydlig information om vad som planeras. Positiva erfarenheter, som till exempel en så kallad omvänd planprocess, ska prövas i detta arbete.

För att öka byggkapaciteten i Göteborg bör man förutom att arbeta för att underlätta för små byggaktörer också inleda ett strategiskt arbete för att få hit fler utländska byggaktörer.

Transparent och hållbar marktilldelning

Stadens exploateringsverksamhet ska generera intäkter och varje enskild plan ska gå ihop och helst ge positiv avkastning. Det går inte att fortsätta producera stora och attraktiva planer som dras med ekonomiska underskott. Enskilda exploateringar kan i en sammanvägd bedömning avvika från detta krav om det tydligt motiveras.

Fastighetskontoret ska fungera som en marknadsplats där man kan se vilken mark som finns att tillgå och här ska finnas mycket att välja på.

All stadens markfördelning måste ske enligt samma tydliga principer. Det är viktigt att transparensen ökar och att Fastighetsnämnden arbetar för större öppenhet vid marktilldelningar i staden, samt att uppföljning av marktilldelningar sker. En sådan utveckling ska prioriteras. En transparent process ska gälla för såväl bostäder som kontor. För att förbättra samarbetet med exploaterare ska fastighetskontoret återkoppla vid förfrågningar om markanvisning. Fler markanvisningstävlingar kan ge fler aktörer chansen och ge olika prisbilder.

När nya bostadsområden planeras är det också viktigt att mark anvisas till samhällsservice som drivs i både offentlig och alternativ regi. Staden ska därför utreda hur detta säkerställs på bästa sätt. För den som kan uppvisa trovärdiga investerings- och driftskoncept inom välfärdsområdet bör mark upplåtas.

En tät blandstad där det finns något för alla

Göteborg ska byggas ihop till en mer sammanhängande stad. Smart förtätning och bostäder som skapar blandstad är utgångspunkten, då det medför positiva effekter såsom större underlag för kollektivtrafik och affärer i närområdet.

Ett sätt att förtäta är att bygga på befintliga huskroppar. Staden ska i huvudsak byggas inifrån och ut. Förtätningen är en förutsättning för ett miljövänligare Göteborg. Fler infill-projekt och hårda ytor ska bebyggas vid förtätning i centrala lägen. Staden ska se positivt på omvandling av vindsutrymmen till lägenheter. Detta ger såväl fler lägenheter som ökad täthet, inte minst i områden som redan är försedda med kollektivtrafik. Det kan även handla om Attefallshus, ombyggda garage, källarlokalerna eller delar av bostäder.

Göteborgs Stad behöver en strategi för fler billiga bostäder. För att pressa byggkostnaderna ska Göteborg bland annat se över vilka särkrav från nationella byggregler som staden ställer. Fler lägenheter med lägre hyra behövs för dem med mindre inkomster, såsom unga, studenter och äldre. Idéer som BoKlok eller SABO:s kombohus ska tas tillvara när Göteborg växer. Det behövs fler studentbostäder och fler aktörer på studentbostadsmarknaden. Kommunen ska genom dialog aktivt följa det arbete som sker mellan Göteborgs förenade studentkårer och studentbostadsföretag för fler studentbostäder.

Göteborg ska möjliggöra fler småhus och stadsradhus där efterfrågan finns. Staden ska erbjuda fler tomter för småhusbyggnation med särskilt fokus på områden där hyresrätter i dag är dominerande. Det är viktigt med en blandning av bostadstyper i alla områden för att möjliggöra byte av boendeform inom samma del av staden. Därför är det även viktigt att få till fler bostadshus i områden som domineras av villabebyggelse. Tomträttsinnehavare ska erbjudas att köpa tomten till ett lägre pris än i dag.

Långsiktigt hållbar stadsutveckling

I en tät storstad behövs också fler gröna lösningar som gröna tak och väggar, stadsodling och pocketparker. Staden ska planera för gröna stråk. De lokala torgens attraktionskraft, trygghet och underlag för handel kan förstärkas genom att det byggs bostäder på och kring torget. Torgen finns i en social kontext och skapar trygghet och gemenskap. Att det finns ett utbud av affärer och offentlig service är viktigt. Kanalerna ska utnyttjas bättre och fler aktiviteter möjliggöras i och kring dem. Det är positivt med mer initiativ för mer liv på vattnet. I lämpliga lägen kan det till exempel innefatta planering som möjliggör husbåtar.

Höjda vattennivåer och skyfall är en riskfaktor för Göteborg, nu och i framtiden. Det är därför viktigt att Göteborg planerar för hur avrinningen och höga vattenflöden ska hanteras för att undvika översvämningar. Här har även staten ett finansieringsansvar.

Ökat inflytande över den egna bostaden

Kommunen har en dominerande ställning på Göteborgs bostadsmarknad. Som den enskilt största hyresvärden i Göteborg har de kommunala bostadsbolagen ett stort ansvar. Ingen kommunal hyresgäst eller bostadssökande ska diskrimineras. Likvärdiga villkor måste erbjudas alla nuvarande och presumtiva hyresgäster.

BoPlats Göteborg ska värnas som den samlande marknadsplatsen för hyresbostäder, där behov snarare än kötid ska vara avgörande för fördelningen av bostäder. Bolagets framtida finansieringsformer, ägande och bostadsfördelningsprinciper utarbetas i dialog med aktörerna på bostadsmarknaden.

De kommunala bostadsbolagen har som syfte att kunna erbjuda kvalitetsbostäder till rimliga hyror för den enskilde. De kommunala bostadsbolagen ska ta socialt ansvar. De ska bidra positivt till samhällsutvecklingen genom kostnadseffektiv och klimatsmart byggnation även i områden där det annars inte byggs.

Stadens bostadsbolag ska arbeta fram koncept för att kunna erbjuda olika service och hyresnivåer utefter de boendes önskemål. Vid nyproduktion ska AB Framtiden ha som ambition att erbjuda rimliga hyror och stor valfrihet gällande lägenhetsstandard. Vid renoveringar ska hyresgästerna ges möjligheter att påverka åtgärdernas omfattning så att hyresnivåerna kan anpassas till rimliga nivåer. Ambitionen ska vara att de boende inte ska behöva flytta vid renovering.

Blandad bebyggelse i hela staden

Olika upplåtelseformer ökar möjligheterna till ändamålsenliga bostäder och fler boendekarriärer i alla områden. Vi vill ge fler möjligheten att äga den egna bostaden, dels genom nybyggnation, dels genom ombildningar. Eget ägande skapar en större trygghet för den enskilde och ett större ansvar för närområdet. Om boende vill friköpa lägenheterna de bor i ska staden ha en i grunden positiv syn på det.

Delar av de kommunala bostadsbolagens bestånd kan omvandlas till bostadsrätter i områden där hyresrätter är dominerande. Staden ska bidra till att öka intresset för ombildningar bland boende genom att informera och stimulera till detta. Det är viktigt att möjliggöra för fler egna hem och bostadsrätter i områden där de är underrepresenterade. Antalet hyresrätter i centrala staden ska värnas.

Göteborgarnas möjligheter att påverka sin bostadssituation och sin boendemiljö ska öka. Stadens bostadsbolag ska därför se positivt på att fler hyresgästföreningar bildas. Bolagen ska på andra sätt vidta mått och steg för att öka hyresgästerna medinflytande. Det ska ske genom olika former av självförvalt-

ning men också genom möjligheter till differentierat serviceutbud för att kunna anpassa boendemiljön till hyresgästernas önskemål, vilket också på sikt kan sänka kostnader för underhåll och renovering. De kommunala bostadsbolagens bostadsområden ska göras mer trygga och attraktiva genom att det byggs mer inom befintligt bestånd. Till exempel kan AB Framtiden förtäta på egen mark för att få mer stadslignade områden samt för att bygga ihop staden.

Infrastruktur för storstaden

Det behövs en kraftigt förstärkt infrastruktur i och runt Göteborg. I dag pendlar hundratusentals personer till och från Göteborg. Antalet bostäder och arbetstillfällen att öka, vilket kommer medföra ytterligare in- och utpendling. För att möta denna utveckling krävs investeringar för att stärka det regionala kollektiva resandet, vilket även gynnar trafiken i staden. Västsvenska paketet bidrar till en ökad rörlighet i arbetsmarknadsregionen.

Utbyggda förbindelser Oslo – Göteborg – Köpenhamn och vidare ner till kontinenten, är viktiga delar. Sträckan till Landvetter flygplats ska särskilt prioriteras. Det är olyckligt att staten inte har anslagit medel till Sverigeförhandlingen utan nu kräver motprestation av staden för insatser som tidigare har varit statens ansvar och åtagande.

Det är viktigt att öka attraktiviteten i kollektivtrafiken, inte minst genom snabbare resor mellan olika knutpunkter. Arbetet med en målbild för hur kollektivtrafikens stamnät ska utvecklas i Göteborg, Mölndal och Partille är positivt. I det arbetet prioriteras planskild kollektivtrafik, metrobuss, linbana över älven samt fler förbindelser över och under älven.

För många göteborgare är bilen en frihetsfråga och en nödvändighet för att få vardagen att gå ihop. Stadens befolkningsökning i Göteborg kommer att medföra att transportbehoven kommer att öka vilket kräver investeringar i ny infrastruktur för alla trafikslag. Effektiva och fungerande transporter är en förutsättning för tillväxt och jobb i regionen.

Biltrafikens andel av resandet kommer att minska under förutsättning att kollektivtrafiken byggs ut och förbättras. Målsättningen är att merparten av framtida trafikökningar ska hanteras genom kollektivtrafik, cykel och gång.

Stadens trafikstrategi ska ha till syfte att främja framkomlighet för alla trafikslag, inte försvara den. Det finns indikationer på att strategin inte kommer att nå de uppsatta målen. Trafiknämnden får därför i uppdrag att genomföra en utvärdering av trafikstrategin och återkomma med förslag till Kommunstyrelsen på uppdatering.

Försöken med elbussar ska byggas ut med fler linjer och andelen hybridbussar i ordinarie trafik ska öka. Andelen gods som fraktas via järnväg och

sjöfart ska öka genom att erbjuda god infrastruktur. Miljövänlig båttrafik såväl över älven som mellan innerstaden och skärgården behövs.

Bättre förutsättningar för cykelstaden

För att öka säkerheten i trafiken behövs en separering av cyklister och fotgängare. Cykel- och gångvänliga stråk behöver utvecklas och för att stärka det strategiska arbetet behöver staden ta fram ett program för gångtrafikanter. Infrastrukturen för cykel behöver bli tydligare så att det går smidigare att cykla i Göteborg. Säkra och yteffektiva cykelparkeringar, pumpstationer, bättre och längre cykelvägar och höjd säkerhet för cyklister är delar som behöver utvecklas. För att cykeln ska vara attraktiv som transportmedel från ytterområden i staden behövs cykelbanor där cyklister kan uppnå högre hastigheter, skilda från fotgängare. Staden ska arbeta förebyggande mot cykelolyckor. En inventering av cykelparkeringar i anslutning till stadens verksamheter ska genomföras. Lånecykelsystem som ”Styr och ställ” behöver utvecklas och utökas till att täcka en större del av Göteborg, staden bör också ta initiativ till ett samordnat lånecykelsystem med Mölndal och Partille.

Det behövs trimningsåtgärder i centrala staden för att förbättra framkomlighet och fördela trafikflödena bättre för fotgängare, cyklister, bilister och kollektivtrafikresenärer. I det arbetet ska också modern teknologi tillämpas för att öka styrningen av trafiken. Göteborg ska ligga i framkant genom samarbete med fordonsindustriklustret och universiteten för att utveckla och tillämpa modern teknik, exempelvis smarta system och autonoma fordon. Staden ska aktivt arbeta med att sprida den information man har om trafikflöden genom öppna data för att uppmuntra forskning och innovation.

Staden har ansvar för viktig infrastruktur såsom gatunät och spårvagnsräls. Det är viktigt att denna infrastruktur fungerar väl. Staden behöver utreda och kostnadsberäkna underhållsbehoven i det kommunala gatunätet och beakta underhållskostnaden när nya investeringar planeras.

Parkeringsplatser behövs

Tillgång till parkeringsplatser i innerstaden är avgörande för handel, evenemang, besök och service. Staden måste säkerställa att det finns goda möjligheter att parkera i eller i anslutning till centrum. Det är viktigt att fortsätta utveckla tjänster som gör det möjligt att lätt hitta en ledig parkeringsplats. Minsta fria parkeringstid ska vara 30 minuter.

Det pågår ett arbete med att ta fram nya riktlinjer som ska ersätta stadens nuvarande parkeringspolicy. Syftet med stadens nya riktlinje är staden ska vara tillgänglig för alla.

I det fortsatta arbetet med mobilitet i staden är det viktigt att skapa bättre förutsättningar för bilpooler och säkerställa laddinfrastruktur för elbilar. Det är angeläget att se till att det finns parkeringslösningar i närheten av bostaden. När parkeringsplatser försvinner i samband med nybyggnation samt omstrukturering av gator och torg ska dessa platser ersättas med nya.

Staden behöver också, tillsammans med andra, investera i en fortsatt utbyggnad av pendelparkeringar för att öka attraktiviteten att resa kollektivt in till centrala Göteborg samt öka möjligheten att kombinera olika färdmedel, gärna vid knutpunkter. Det gäller särskilt de grupper som har begränsad tillgång till kollektivtrafik och grupper med vardagsliv som kräver många resor.

En översyn av stadens riktlinjer för mobilitets- och parkeringsplanering ska genomföras under kommande mandatperiod.

Fässbergsdalen och tvärförbindelse i Torslanda

Planerna på byggnation i Fässbergsdalen ska möjliggöras. Investeringsmedel för nödvändig infrastruktur avsätts under planperioden för detta ändamål. För att minska sårbarheten och förbättra tillgängligheten i trafiksystemet i och kring Torslanda ska tvärförbindelsens planering övergå till ett genomförande i enlighet med beslutet i kommunfullmäktige. Medel för genomförande avsätts i investeringsplanen. Det gäller även fullmäktigebeslutet om att förberedande planering för en bro mellan Öckerö kommun och Torslanda ska inledas.

Trygghet och framkomlighet för alla

Färdtjänst med personbil, rullstolsbil, rullstolsbuss eller flexlinjebuss är ett viktigt komplement till kollektivtrafiken.

De allmänna kommunikationerna ska vara utformade och fungera så att de är tillgängliga och användbara för personer med funktionsnedsättning. Ett minskat användande av färdtjänsten får dock inte ske på bekostnad av rörelsefriheten för den enskilde. Frågan om att antalet fritidsresor inte längre ska begränsas för dem som beviljats färdtjänst ska utredas.

Förnyade försök med att hitta samverkanslösningar med andra kommuner och VGR inom ramen för färdtjänst och sjukresor behöver komma till stånd. Långsiktigt är det en bra lösning för såväl resenärerna som trafikhuvudmännen.

Många färdtjänstresenärer och deras anhöriga upplever en otrygghet med färdtjänstresan. Oron kan handla om allt från hur lång tid resan tar, vilken väg som används samt när anhöriga eller assistenter/vårdpersonal ska möta upp. En app ska utvecklas så att det är lätt att följa resenär och fordon under hela resans gång för att öka tryggheten hos de berörda, vilket är av särskild vikt när barn eller personer med intellektuella funktionsnedsättningar reser.

Attraktiv arbetsplats

Bra ledarskap och personalpolitik bidrar till en god arbetsplats och ökad kvalitet i verksamheten. Med kända och långsiktigt hållbara förutsättningar i frågor om organisation, bemanning och fördelning av arbetsuppgifter skapas den stabilitet som verksamheterna behöver. Göteborg stad ska vara en arbetsgivare som erbjuder både en attraktiv arbetsplats såväl som en god arbetsmiljö vilket ställer krav på ett aktivt förändringsarbete.

Stadens främsta utmaningar handlar om att kunna möta ett allt större rekryteringsbehov och om att vända de höga sjukskrivningstalen inom flera sektorer. Det goda ledarskapet är nyckelkomponenten som gör det möjligt att lyckas med uppgiften. Processen med att säkra kompetensförsörjningen kräver ett aktivt och strukturerat arbete. Det handlar om att attrahera, rekrytera, introducera, behålla, utveckla och avslutande av tjänst. Förutom att få processen att fungera måste staden kraftfullt stärka arbetet med att vända den negativa trenden i frågan om ohälsa och sjukskrivningar.

Stadens ledarskap ska uppmuntra öppenhet och transparens, utveckling och ständiga förbättringar. Arbete med värdegrundsdiskussioner ska uppmuntras. På det sättet kan också eventuella missförhållanden och oegentligheter upptäckas och motverkas.

För att stadens chefer ska kunna fokusera på medarbetarnas och verksamheternas utveckling är det en förutsättning att det finns ett anpassat administrativt stöd. På motsvarande sätt behöver även stöd och förutsättningar ges för det goda och närvarande ledarskapet, vilket Gerdas Gård och Tre Stiftelser är goda exempel på.

Konkurrenskraftig arbetsgivare

Arbetet med att radera osakliga löneskillnader behöver fortgå utifrån grundprincipen att lika arbete ska ersättas lika. Därutöver ska individuella prestationer uppmuntras och ge utslag vid lönerevision.

Ett led i att vara en konkurrenskraftig arbetsgivare är att ha löneförmåner som gör skillnad för medarbetaren. Erbjudandena om löneförmåner ska vara likvärdiga för nämnder och bolag. Modellen för förmånerna ska vara en för staden gemensam meny där både medarbetare och chefer gör sina val. Listan över förmåner att välja bland behöver ständigt ses över, förnyas och matchas för att svara mot aktuella behov. Förmånerna ska bidra till att attrahera och behålla chefer och medarbetare. Listan över löneförmånerna som erbjuds ska komma på plats under 2018 och vara ett redskap i personalpolitiken för att aktivt påverka kompetensförsörjningen.

Stadens kompetensförsörjning behöver stärkas

Det måste skapas stabilitet och långsiktighet i verksamheterna. En central del i det arbetet handlar om att stärka upp kompetensförsörjningsprocessen, särskilt när allt fler verksamheter vittnar om svårigheter att rekrytera och behålla personal.

Staden behöver bli bättre på att rekrytera nya medarbetare, ge en bra introduktion samt att utveckla och behålla anställda över tid. När en anställning avslutas måste processen fungera bättre än i dag. För att lyckas med detta krävs långsiktiga och hållbara lösningar där fokus ligger på alla delar.

Det är positivt att medarbetare och chefer har möjlighet att pröva på nya tjänster eller göra karriär inom staden. Under senaste året har staden haft en alltför hög personalomsättning och den måste hanteras. Det är inte hållbart att 35 procent av socialsekreterarna eller 20 procent av lärarna byter arbete under ett och samma år. Det är bevis på att det finns en arbetsmiljö och trivsel som inte är tillräckligt bra.

Göteborg har, som arbetsgivare, avtal med de fackliga organisationerna om en särskild anställningstrygghet som infördes i staden i samband med 90-talskrisen. Liknande avtal har funnits i andra kommuner och har avvecklats. Avtalet innebär i dag stora kostnader för staden, inte minst för omställning, och kan bidra till problem i verksamheterna. I takt med att staden och omvärlden förändras kommer inte alla arbeten att bestå. Nuvarande avtal är förlegat och svarar inte upp mot en modern arbetsmarknad, utan skapar inlåsnings effekter som får konsekvenser både för välfärden och för medarbetare. Kommunstyrelsen ges i uppdrag att utreda avtalet, dess kostnader och hur avtalet på sikt kan avvecklas.

Nya jobb och fler karriärvägar

Som Västsveriges största arbetsgivare behöver staden ständigt tänka nytt och ta ett stort ansvar för att fler ska få ett första jobb. För att ta ett större arbetsmarknadspolitiskt ansvar ser vi fram emot resultatet av vårt initiativ att kartlägga och förbereda arbetsplatser och tjänster som kan matchas mot yrkesintroduktionsanställningar.

Fler karriärvägar för stadens medarbetare ska erbjudas liksom kompetenshöjande åtgärder för personal i legitimationsyrken. Ett förslag som utvecklar såväl tjänster som verksamhet är att avsätta tid i tjänsten för undersköterskor för specialisering. För den enskilde blir det en möjlighet att utvecklas i tjänsten utifrån intresse och färdigheter, vilket bidrar till att kvaliteten i vården och omsorgen utvecklas. Det kan exempelvis handla om demensutbildning för undersköterskor.

Omsorgshandledare är ytterligare ett exempel på en tjänst som kan inrättas i ökad omfattning. Med fler omsorgshandledare inom vård och omsorg följer såväl kompetensutveckling och karriärmöjligheter som ökad kvalitet i verksamheten. Tjänstledighet ska ges till medarbetare som vill pröva annat arbete eller tjänst inom staden.

Att tala ett annat språk utöver svenska ska vara meriterande i bedömningen av kompetens vid rekrytering till olika kommunala tjänster i de situationer där sökanden har likvärdiga kvalifikationer. Center för Ledarutveckling ges därför i uppdrag att utveckla metoder och modeller för att bredda hela stadens rekryteringsarbete för dagens och morgondagens chefer.

Frågor som berör mänskliga rättigheter är av strategisk vikt för hela staden och ska hanteras därefter. Staden ska ha nolltolerans mot alla former av trakasserier, diskriminering och kränkande särbehandling. Alla har rätt till en god arbetsmiljö där man känner sig trygg.

Perspektiven mångfald och jämställdhet ska integreras i alla verksamheter i staden. Det är prioriterade frågor och ska vara självklara delar i stadens arbete. Särskilda utbildningsinsatser ska ske inom ramen för ledarskapsutveckling för att chefer och ledare ska lära sig att känna igen, hantera och förebygga alla former av diskriminering.

God personalpolitik

Ett viktigt led i att strategiskt säkerställa den goda personalpolitiken handlar om processerna och stadens organisation. Stödet för personalutskottets möjligheter att styra, leda och utveckla personalpolitiken behöver säkerställas.

Personalens möjligheter till delaktighet och initiativtagande ska öka genom att Göteborgs Stad ska premiera egna initiativ som leder till ett effektivare och förbättrat servicearbete. Staden behöver sprida de goda exempel som finns inom den egna organisationen.

Fler arbetsgivare bidrar till konkurrens om personalen vilket ger upphov till individuella löner och bättre möjligheter att växa och utvecklas på jobbet. Staden ska uppmuntra och underlätta för fler som arbetar inom vård och omsorg att starta eget.

Intraprenad ger anställda bättre möjligheter att forma sin egen arbetsplats och utveckla verksamheten. Det bidrar också till mer inflytande och ökat engagemang hos personalen samt till minskad sjukfrånvaro. Med hänvisning till de goda resultaten i frågan om nöjda brukare och personal vill vi se fler intraprenader.

Digitaliseringen medför en stor potential till höjd kvalitet, en mer rationell användning av personal och resurser, och mer tid till det mänskliga mötet. Ny

teknik kan även möjliggöra och förenkla administration för personal vilket kan bidra till en bättre arbetsmiljö. Detta gäller även stadens verksamhets-system som bättre ska kommunicera med varandra. Här behöver Göteborg flytta fram sina positioner.

I flera verksamheter är vikariesituationen problematisk och det förekommer exempelvis att förskolor tvingas stänga tidigare eller att lektioner ställs in. Det är viktigt att säkerställa att det finns vikarier som kan ersätta ordinarie personal. En översyn behöver genomföras av stadens vikariepooler.

Sjukfrånvaron behöver minska

Med rätt förutsättningar för en god personalpolitik får staden engagerade och positiva medarbetare vilket förbättrar medarbetarnas hälsa. Det goda ledarskapet ser till det friska och stimulerar personal efter individuella förutsättningar.

Hög sjukfrånvaro är en stor belastning ekonomiskt men framför allt ett bekymmer på det personliga planet. Ohälsotalen i staden är högre än i jämförbara städer. Trenden med den ökande sjukfrånvaron måste vända. Genom täta uppföljningar av nyckeltal och statistik kan problematiken åtgärdas. Rutiner för sjukanmälan och sjukfrånvaro behöver utvecklas. Samtal ska genomföras med samtliga medarbetare med upprepad korttidsfrånvaro. Riktade satsningar behöver genomföras på långa rehabiliteranden och mot enheter med hög sjukfrånvaro där lokala handlingsplaner ska tas fram.

De planer som finns för att förbättra arbetsmiljön inom förskolan och äldreomsorgen ska stå i fokus och genomföras. På motsvarande sätt måste kommissionsrapportens rekommendationer för att förbättra socialsekreterarnas arbetsmiljö implementeras och resultatet utvärderas.

Medarbetarenkäten är ett värdefullt redskap i arbetet med att förbättra arbetsmiljön. Svansfrekvensen behöver öka och analysarbetet av resultaten stärkas. Därigenom får staden såväl lokalt som centralt förutsättningar att genomföra ett aktivt åtgärdsarbete i nämnder och bolag.

Ekonomisk tillväxt utvecklar välfärden

Vår gemensamma välfärd blir möjlig då människor arbetar och betalar skatt. Sverige har blivit ett av världens rikaste länder tack vare att hårt arbetande människor lämnat efter sig ett bättre samhälle än de själva ärvt. När fler arbetar och betalar skatt blir det mer pengar i den gemensamma kassan. Utan ekonomisk tillväxt kan förbättring för några bara ske till priset av försämringar för andra. Det riskerar att skapa ökade motsättningar i samhället. En ökad ekonomisk tillväxt i Göteborg gör det möjligt att utveckla välfärden och skapa mervärde för alla.

I vår stad har utgifterna under många år tillåtits öka snabbare än intäkterna och då äventyras kvaliteten i välfärdens kärna; utbildning och omsorg. Staden måste ta ansvar för ekonomin och alltid säkerställa att göteborgarna garanteras den välfärd de betalat för.

En kontinuerlig översyn av stadens verksamhet är en förutsättning för en lärande organisation i utveckling. Staden ska ständigt se över sin organisation och pröva effektiviseringsformer i den egna verksamheten eller i form av sammanslagningar, delningar eller avyttringar av verksamheter. Välfärdens kärnuppgifter ska alltid prioriteras. Självpåtagna uppgifter kan genomföras endast om medel finns inom tilldelad ram, utan att övriga grundläggande och lagstyrda uppdrag äventyras. Kommunen är till för invånarna, inte tvärtom.

När fler människor har ett jobb bidrar det till att öka tillväxten och är samtidigt den långsiktigt bästa fördelningspolitiken. Skillnaderna i samhället minskar när fler arbetar och färre försörjer sig på sociala ersättningar.

Genom medvetna rödgröna politiska beslut i Göteborg har kostnaderna under flera år ökat mer än vad intäkterna långsiktigt kan finansiera. Ett strukturellt underskott har byggts upp. Denna ansvarslösa ekonomiska politik blir extra bekymmersam då staden nu står inför mycket stora utmaningar i form av minskande skatteunderlag, växande grupper som behöver hjälp med försörjning och omsorg, omfattande investeringar och en skriande bostadsbrist som drabbar allt fler grupper. Göteborg behöver en tydlig och långsiktigt hållbar ekonomisk strategi, där kostnadsutvecklingen inte överstiger finansieringsgraden, så att ekonomiska underskott inte uppstår och med målet att uppnå god ekonomisk hushållning. Stadens, och därmed göteborgarnas, risker måste minimeras. Inte minst ränteriskerna måste ses i ett längre perspektiv även om staden i dag har en god räntesituation.

Verksamhet ska alltid genomföras på ett så kostnadseffektivt sätt som möjligt. Ett steg i den riktningen är att underlätta för alternativa driftsformer. Kom-

munen är inte självklart bästa huvudman för service. Andra aktörer kan utföra den offentligt finansierade servicen lika bra eller bättre än vad kommunen kan. Det är kvaliteten gentemot medborgaren som är det intressanta, inte den som utför tjänsten. Ett annat steg är att nämnder och bolag blir bättre på att leva upp till stadens ramavtal, iakttar avtalstrohet och är mer konsekventa i sina energibesparingsambitioner.

Göteborgs Stad ska på ett bredare sätt nyttja de resurser och kompetenser som finns i den egna organisationen. Efterfrågade kompetenser ska sökas internt i den befintliga organisationen innan externa konsulter köps in.

Kommunens ekonomi ska rustas för framtiden

Utgångspunkten för kommunens kortsiktiga finansiella mål ska vara en budget i balans och god budgetdisciplin. På lång sikt måste kommunen ha en buffert för att klara framtida osäkerheter och oförutsedda utgifter. För att säkra framtida investeringar krävs det överskott. Att uppnå balanskravet möjliggör för kommunen att stå rustad för framtida osäkerheter.

God ekonomisk utveckling måste bedömas över en lite längre tidshorisont än det enskilda året. Om flera år gett stora överskott kan även ett enskilt års underskott vara acceptabelt. För detta kan resultatutjämningsreserven, RUR:en, användas.

Oförändrad skattesats och rimliga taxor

För att finansiera den kommunala verksamheten tar Göteborgs Stad ut kommunalskatt samt taxor och avgifter från invånare och företag. I jämförelse med andra stora kommuner har Göteborg ett relativt högt skatteuttag från invånarna. Göteborgs kommunalskatt bör inte höjas, snarare tvärtom. När det gäller taxor och avgifter finns det stora variationer mellan landets kommuner. Därför ska Kommunstyrelsen ansvara för en total genomlysning av stadens taxor och avgifter. I arbetet ska jämförelser med andra likvärdiga kommuner genomföras.

Taxeutvecklingen inom vatten, avlopp och avfall ska följa behoven men åtgärder ska vidtas för att dämpa effekterna för den enskilde. För 2018 får taxorna för avfallsverksamheten höjas med maximalt 3,5 procent och taxan för VA-verksamhetens brukningsavgift ska höjas med maximalt 2,0 procent. Taxefinansierade verksamheter ska förändra och effektivisera sin verksamhet i linje med den allmänt fastlagda förändringsfaktorn.

Skattesatsen lämnas oförändrad på 21:12 per skattekrona. Internräntan ska ligga på 1,75 procent.

Starkare central ekonomistyrning

Stadens nämnder och bolag har ett ansvar att hålla tillbaka kostnadsutvecklingen inom ramen för sina anslag och uppgifter. Kontrollen över verksamheterna, kvalitet och omfattning, ligger hos nämnderna. Med det följer också ansvaret för att kostnadsutvecklingen inte skenar. Ett starkare grepp över den samlade centrala ekonomistyrningen är nödvändigt, varför nämndernas möjligheter att nyttja så kallat eget kapital enbart ska kunna ske efter en särskild prövning av Kommunstyrelsen.

Förändringsfaktor för effektivare verksamheter

Det behövs ett förändringstryck i alla verksamheter, så även kommunal. Den allmänna förändringsfaktorn i kommunbidragen för 2018 fastställs till 0,5 procent för anslag riktade till förskola, skola och utbildning samt till stadsdelsnämnderna. För facknämnder är faktorn 1,5 procent.

Kostnadseffektiva investeringar och löpande underhåll

Stadens utveckling kräver mycket stora investeringsvolymerna. Den genomsnittliga investeringsvolymen för planperioden 2016-2019 fastställs till drygt 5 miljarder kronor per år. Periodens investeringar är dubbelt så stora jämfört med föregående period och kommer att fortsätta öka mot bakgrund av befolkningstillväxten. Vi eftersträvar en hög grad av egenfinansiering för att inte öka skuldsättningen. Avyttring av kommunala tillgångar möjliggör nyinvesteringar. I den kommande investeringsplanen finns en tydlig prioritering mot förskola, skola, vård, omsorg och kommunikationer. Även annan kommunal service som kulturlokaler, idrottsanläggningar mm finns med i investeringsplanen.

I ett långsiktigt perspektiv är det ohållbart att staden gör stora uttag ur sina bolag för att finansiera driften av de kommunala uppdragen. När Göteborgs Stad gör sådana uttag eller avyttrar kommunal egendom bör frigjorda resurser användas för amorteringar, investeringar eller reinvesteringar.

Utöver den befintliga investeringsramen skapas utrymme för att möjliggöra planering och etablering av fler klassrum, förbättra vägnätets beläggningsunderhåll samt påbörja arbetet med att ersätta Valhalla sporthallar. Satsningarna förutsätter försäljning av fast egendom, huvudsakligen i form av jordbruksmark, tomträtter och kommersiella fastigheter.

Genomförda och pågående investeringsprojekt ska utvärderas och ligga till grund för kommande ställningstaganden inom ramen för planen. Utvärderingarna och omvärldens förändringar kommer att påverka planens genomförande.

De investeringar som görs ska syfta till att tillmötesgå ett behov men i övrigt vara flexibla för att vara möjliga att nyttja även till annan verksamhet i ett

längre perspektiv. Investeringen ska vara kostnadseffektiv, såväl på kort som på lång sikt och vara möjlig att genomföra på ett säkert sätt.

Lokalsekretariatet har en viktig roll när staden växer och nya lokaler ska planeras och byggas. Kommunstyrelsen har en strategisk roll för stadens utveckling och behöver därför ta ett tydligare och fastare grepp om lokalsekretariatets prioriteringar genom ökad styrning och ledning.

Ett kontinuerligt underhåll är en förutsättning för att bibehålla värdet och funktionaliteten i stadens lokalbestånd. Företrädesvis ska det löpande underhållet täckas av hyresintäkter och tilldelade ramar till nämnder och bolag. Lokalnämnden förstärks för detta ändamål.

Pris- och lönekomensation för 2018

Nämndernas ramar för 2018 kompenseras för en allmän löneutveckling om 2,4 procent. Kompensationen för lokalkostnader fastställs till 2,5 procent och i övrigt till 1,5 procent.

Härutöver kompenseras nämnderna för särskilda lönekostnader. Till välfärdsverksamheter förhöjs lönekomensationen med 0,35 procent till totalt 2,75 procent. En förhöjd komensation om 0,6 procent utgår till de verksamheter som är inriktade mot skolbarnomsorg, förskola och skola till totalt 3,0 procent.

15 mkr satsas för att höja låga löner inom äldreomsorgen och funktionshinderverksamheten.

För de verksamheter som staden bedriver tillsammans med VGR fastställs indexuppräknings till 2 procent.

Transparens och öppenhet i ledarskapet

Att utvärdera och följa upp den kommunala verksamheten är mycket angeläget. Staden ska skapa en miljö där varje anställd känner stolthet över arbetsplatsen och arbetsinsatsen – en miljö där viljan att komma till sin rätt och att göra rätt för sig är det självklara.

Det krävs en ständigt levande värdegrundsdiskussion i organisationen och ett följsamt ledarskap, där ledorden är transparens och öppenhet.

En gedigen revision, en fungerande intern styrning och kontroll med signalsystem för rapportering och korrigering är nödvändigt såväl inom förvaltningar som bolag.

Lokaler ska användas, hyras ut eller säljas

Göteborgs Stads lokalanvändning ska ses över i syfte att skapa incitament för att nyttja verksamhetslokalerna på ett mer ändamålsenligt och ekonomiskt sätt. Berörda nämnder och bolag ska verka för att effektivisera användningen av stadens lokaler. Friställda lokaler ska skyndsamt få en ny användning.

Uthyrning till externa hyresgäster eller försäljning måste prövas skyndsamt.

Fastighetsinnehav är inget mål i sig självt för kommunen.

Utmaningar och strategiska mål

Göteborg är en segregerad och ojämlik stad med utanförskap, varierande kunskapsresultat och en växande känsla av otrygghet.	
Strategiskt mål	Göteborg ska bli en sammanhållen stad, där alla kan känna delaktighet, där skolan är likvärdig med hög kvalitet för alla och där var och en kan känna sig trygg.
Prioriterade mål	Fokusområden
Sammanhållning, jämställdhet och delaktighet i samhället ökar.	Göteborg ska vara ett samhälle som bygger på allas lika rättigheter och frihet från diskriminering.
	Alla ska ha lika rättigheter, villkor, möjligheter och makt att själva forma sina liv.
	Staden ska ta krafttag mot våld i nära relationer.
	Göteborgarnas möjligheter att delta i kultur- och föreningslivet ska öka.
Kvaliteten inom den kommunala förskolan och skolan ska öka.	Förskole- och skolutredningens förstärkningsområden ska implementeras.
	Andelen elever med godkända betyg i alla ämnen och betygens genomsnittliga meritvärde ska öka.
	Förskoleplats ska erbjudas alla barn inom fyra månader.
Tryggheten i det offentliga rummet ska öka.	Utsattheten för brott ska minska.
	Antalet skottlossningar ska minska.
	Göteborg ska öka insatserna och samarbetet med andra kommuner och myndigheter för att motverka organiserad brottslighet och terroristorganisationer samt rekryteringen till dessa.
	Stadens brottsförebyggande arbete ska intensifieras och förstärkas med trygghetsfrämjande insatser.
	Uppmuntra och förstärk civilsamhällets insatser.
Göteborgarnas hälsa och välbefinnande ska öka.	Förutsättningarna för alla göteborgares goda psykiska, sociala, och fysiska hälsa ska stärkas.
	Bruket av droger ska minska.
	Förstärk elevhälsan.
	Alla placerade barn och unga ska ha sin ”egen” socialsekreterare. Klienttiden ska öka.

Göteborgs företagsklimat måste förbättras så att fler kan försörja sig själva och det stora behovet av fler bostäder och kontor samt ny infrastruktur måste mötas.	
Strategiskt mål	Göteborgs Stad ska verka för tillväxt, för fler företagsetableringar och fler arbetstillfällen. Göteborg ska anpassa bostadsutbud, kommunal service och andra förutsättningar efter befolkningsförändringarna i syfte att göra staden attraktiv och tillgänglig.
Prioriterade mål	Fokusområden
Företagsklimatet ska bli bättre.	Förenkla för små och lokala företag att lämna konkurrenskraftiga anbud vid kommunala upphandlingar. Förbättrade attityder till företagande och entreprenörskap. Kommunen ska undvika osund konkurrens med näringslivet.
Andelen göteborgare med egen försörjning ska öka.	Insatser för att minska andelen hushåll med försörjningsstöd ska öka. Antalet sommarjobb, praktikplatser och lärlingsplatser ska öka.
Det hållbara resandet ska öka.	Västsvenska paketet ska fullföljas. Metrobuss och fler elbusslinjer ska utvecklas. Kommunikationerna Göteborg–Borås via Mölndal och Landvetter flygplats ska förbättras och miljöanpassas.
Förutsättningarna för att bygga fler bostäder med större variation ska öka.	Planprocessen ska utvecklas för att möjliggöra att antalet bygglov för bostadsbyggande ökar. Byggandet av småhus ska öka. Möjliggör fler billiga bostäder genom bland annat färre särkrav och fler koncepthus.

Göteborgarna ska ha större inflytande över det egna boendet.	Ofrivillig hemlöshet ska minska och antalet vräkningar från kommunala bostadsbolag ska minska.
	Fler ska ges möjlighet att friköpa sin bostad.
	Hyresgästerna inom det kommunala bostadsbeståndet ska erbjudas utökade möjligheter till självförvaltning av fastigheten.
Minskat miljöavtryck från varje göteborgare.	Vid renoveringar ska hyresgästerna ha möjlighet att påverka åtgärdens omfattning.
	Den hållbara tillväxten ska öka.
	Stadens luft- och vattenkvalitet ska förbättras. Stadens resurseffektivitet ska öka.

Göteborg har en lågt rankad välfärd med brist på tillit trots ett högt skatte-tryck och en ohållbar kostnadsutveckling.	
Strategiskt mål	Göteborg Stad ska vara en effektiv organisation som hushållar med medborgarnas skattemedel och prioriterar de kommunala kärnuppgifterna.
Prioriterade mål	Fokusområden
Göteborgarna ska garanteras valfrihet.	Föräldrars möjlighet att välja barnomsorg, förskola och skola för sina barn ska säkerställas.
	Arbetet med att tillämpa LOV inom fler områden ska fortsätta.
Stadens hushållning med gemensamma resurser ska stärkas.	Kommunens verksamheter ska renodlas för att stärka välfärden.
	För att bromsa kostnadsutvecklingen ska resurshushållningen öka och svinnet minska.
	Inköp utanför ramavtal ska minska.
Kvaliteten inom den kommunala äldreomsorgen ska öka.	Andelen som känner sig trygga med vård och omsorg i hemmet ska öka.
	Utbudet av sociala aktiviteter för äldre ska öka.
	Fler äldre ska ges möjlighet till god och näringsriktig kost samt utomhusvistelse varje dag.
Kvaliteten i den kommunala servicen ska vara hög.	Myndighetsutövningen ska bli mer effektiv och serviceinriktad.
	Öppenhet och transparens ska genomsyra all kommunal verksamhet.
	Handläggningstiderna ska kortas.
Göteborgs Stad ska vara en god och attraktiv arbetsgivare.	Arbetet med en långsiktig kompetensförsörjning ska struktureras.
	Nöjd medarbetarindex (NMI) ska öka.
	Sjukfrånvaron ska minska.
	Osakliga löneskillnader ska minska.

Ekonomisk sammanställning 2018–2020

Mkr	2018	2019	2020
Resultaträkning			
Versamhetens intäkter	10 417	10 639	10 850
Verksamhetens kostnader	-40 455	-41 417	-42 447
Avskrivningar	-1 300	-1 350	-1 400
Verksamhetens nettokostnader	-31 338	-32 128	-32 997
Skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämnning m.m.	31 275	32 125	33 044
Finansiellt netto, inkl utdelning	163	103	53
Årets resultat	100	100	100

Balansräkning			
Tillgångar			
Anläggningstillgångar	60 260	70 020	79 880
Omsättningstillgångar	17 400	17 700	18 000
Summa tillgångar	77 660	87 720	97 880
Eget kapital			
varav årets resultat	100	100	100
varav resultatutjämningsreserv	869	869	869
Avsättningar	3 500	3 500	3 500
Långfristiga skulder	38 160	47 920	57 780
Kortfristiga skulder	15 000	15 200	15 400
Summa skulder	53 160	63 120	73 180
Summa eget kapital, avsättningar och skulder	77 660	87 720	97 880

Ekonomiska ramar 2018, tkr

Stadsdelsnämnder	Totalt	Avgår	Avgår	Återstår
Angered	3 164 700	-242 600	-553 200	2 368 900
Östra Göteborg	2 761 500	-212 100	-395 200	2 154 200
Örgryte-Härlanda	2 065 500	-172 400	-261 500	1 631 600
Centrum	1 625 100	-132 300	-174 700	1 318 100
Majorna-Linné	2 033 600	-181 500	-255 000	1 597 100
Askim-Frölunda-Högsbo	2 763 100	-213 300	-374 200	2 175 600
Västra Göteborg	2 400 700	-195 400	-409 100	1 796 200
Västra Hisingen	2 740 900	-240 400	-508 400	1 992 100
Lundby	1 733 500	-168 100	-236 700	1 328 700
Norra Hisingen	2 301 600	-179 500	-374 400	1 747 700
Summa SDN	23 590 200	-1 937 600	-3 542 400	18 110 200

Nämnder med särskild inriktning

Byggnadsnämnden	101 400
Fastighetsnämnden	25 400
Förskolenämnden, från 1 juli 2018	1 923 900
Idrotts- och föreningsnämnden	472 400
Kommunstyrelsen	361 000
Kulturnämnden	671 700
Lokalnämnden	-195 800
Miljö- och klimatnämnden	69 500
Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning	620 100
Nämnden för inköp och upphandling	8 100
Nämnden för intraservice	21 000
Nämnden för konsument- och medborgarservice	53 100
Park- och naturnämnden	229 100
Grundskolenämnden, från 1 juli 2018	3 549 500
Social resursnämnd	658 200
Trafiknämnden	742 000
Utbildningsnämnden (Gymnasiet)	1 917 400
Valnämnden	10 600

Nämnder med taxefinansierad verksamhet

Kretslopp och vattennämnden	-
-----------------------------	---

Ekonomiska ramar 2018, tkr

Särskilda budgetposter	
Arkivnämnden	21 200
Business Region Göteborg AB	17 000
Fastighetsnämnden; transfereringar	73 000
Göteborg & Co Träffpunkt AB	115 700
Räddningstjänstförbundet Storgöteborg	334 300
Överförmyndarnämnden; arvoden	18 200
Kommuncentrala/ofördelade medel	
100 nya äldreboendeplatser	30 000
Tvärprofessionella demensteam	15 000
Gemensam enhet för inrättande av LOV	6 900
Fler trygghetsboenden	6 000
Äldreombudsman	2 000
Fler ska komma i jobb	25 000
Stärkt företagsklimat och öppen data	20 000
Mindre grupper och ökad kvalitet i förskolan	86 000
Lönesatsning förskolechefer	4 800
Bättre kunskapsresultat och studiero i skolan	77 000
Förstärkt gymnasieskola	30 000
Lönesatsning rektorer	22 500
Förstärkt elevhälsa	10 000
Ökad kvalitet i fritidshemmen	9 000
Utökat aktivitetsbidrag till föreningslivet	10 000
Ökad simkunnighet	8 000
Ökat bostadsbyggande och stadsutveckling	34 600
Stärkt miljö- och klimatarbete	2 000
Återta Göteborg	30 500
Rent och snyggt i Göteborg	30 000
Genom IOP arbeta med utsatta människor	10 000
Insatser mot hedersrelaterade problem	2 000

Ekonomiska ramar 2018, tkr

Kostnader för assistansersättning	235 000
Bostäder för funktionsnedsatta	106 000
Enkelt avhjälpna hinder	25 000
Trygghet för unga med funktionsnedsättning	1 000
Projektledare för LOV inom daglig verksamhet	850
Tillköp i kollektivtrafiken	112 500
Beredskap nämndernas användning av eget kapital	100 000
Personal- och kompetensförsörjning	66 945
Revisorskollegiet	33 478
Jubileumssatsning (BoStad 2021)	15 000
Jubileumsplan Göteborg 400 år	10 000
Göteborgs symfoniker	2 500
Göteborgs internationella miljöpris	1 500
<hr/>	
Totalt ekonomiska ramar	31 109 273

Investeringsplan 2016–2019

(indexuppräknade belopp till respektive års prisnivå)

	Mnkr
Idrotts- och föreningsnämnden	617
Fastighetsnämnden	992
Kretslopp och vattennämnden	2 004
Lokalnämnden	8 405
Park- och naturnämnden	320
Trafiknämnden	6 375
Kommunövergripande investeringsutrymme	600
<hr/>	
Totalt investeringsutrymme	19 313

Investeringsplan exploateringsinvesteringar 2016–2019

(indexuppräknade belopp till respektive års prisnivå)

	Mnkr
Lokala anläggningar på allmän plats, finansiering genom gatukostnadsersättning och markförsäljning	
Fastighetsnämnden, inkomster	5 714
Fastighetsnämnden, utgifter	-4 243
Summa lokala anläggningar	1 471
Övergripande anläggningar på allmän plats, finansiering Göteborgs stad	
Kretslopp och vattennämnden, utgifter	-369
Park- och naturnämnden, utgifter	-114
Trafiknämnden, utgifter	-570
Summa övergripande anläggningar	-1 053
<hr/>	
Totala inkomster	5 714
Totala utgifter	-5 296
<hr/>	

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....